

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

Економічний факультет
Кафедра статистики, обліку та аудиту

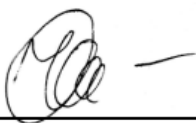
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ
НА ПІДПРИЄМСТВІ»**

Виконала:

здобувачка 2 курсу,

спеціальності

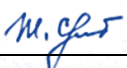
071 «Облік і оподаткування» Сніжана ЧЕРНУХІНА

Керівник : к.е.н., доц. Інна КОСАТА

Роботу допущено до захисту перед АК рішенням кафедри статистики,
обліку та аудиту від « 09 » грудня 2024 р., протокол № 8.

В.о. завідувач кафедри

статистики, обліку та аудиту

к.е.н., доцент Тетяна СЛЮНІНА

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ.....	6
1.1. Економічна сутність, поняття та класифікація запасів.....	6
1.2. Державне регулювання обліку і аудиту запасів	11
1.3. Макроекономічний аналіз запасів підприємств України	16
1.4. Організаційно-економічна характеристика підприємства	20
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	26
2.1. Організація обліку запасів та їх документальне забезпечення	26
2.2. Методика обліку запасів.....	31
2.3. Синтетичний і аналітичний облік запасів на підприємстві	41
2.4. Автоматизація обліку запасів на підприємстві	46
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	54
3.1. Організація та методика аналізу запасів	54
3.2. Організація та методика аудиту запасів	60
3.3. Напрями вдосконалення організації обліку і аудиту запасів на підприємстві	71
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність обраної теми обумовлена ключовою роллю запасів у функціонуванні будь-якого підприємства, особливо в умовах сучасної економіки, яка характеризується високим рівнем конкуренції, невизначеністю ринків та швидкими змінами в технологічних процесах. Запаси становлять одну з найбільш значущих статей активів підприємства, що прямо впливає на фінансову стійкість, ліквідність та загальну ефективність його діяльності.

Ефективне управління запасами потребує ретельного контролю та обліку, оскільки недостатня або неналежна організація обліку може призвести до неправильних управлінських рішень, втрат ресурсів, зменшення прибутковості та фінансової нестабільності підприємства. Важливість впровадження надійних методик обліку та аудиту запасів є надзвичайно актуальною для забезпечення прозорості в операційній діяльності та підвищення довіри до фінансової звітності як з боку внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Також, у контексті міжнародної інтеграції та глобалізації економіки, все більше підприємств переходять на міжнародні стандарти фінансової звітності, які встановлюють більш жорсткі вимоги до обліку запасів. Це підкреслює необхідність дослідження сучасних методів аудиту та аналізу запасів з метою підвищення ефективності управління ресурсами підприємства та мінімізації фінансових ризиків.

З огляду на вищезазначене, тема організації, методики обліку, аналізу та аудиту запасів є актуальною та потребує подальшого дослідження для впровадження сучасних практик, що забезпечать підвищення ефективності діяльності підприємств в умовах сучасного ринку.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне вдосконалення організації, методики обліку, аналізу та аудиту запасів на підприємстві. Це включає дослідження існуючих підходів до обліку запасів, виявлення проблемних аспектів їх оцінки та відображення у фінансовій звітності, розробку рекомендацій щодо поліпшення методів обліку й контролю, а також

удосконалення процесів аудиту для забезпечення достовірності фінансової інформації та підвищення ефективності управління запасами.

Задля досягнення поставленої нами мети, було виокремлено такі **завдання**:

1. Розкрити економічну сутність, класифікацію запасів та державне регулювання їх обліку і аудиту;
2. Провести макроекономічний аналіз запасів підприємств України та надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
3. Дослідити організацію обліку запасів, методику їх обліку, включаючи синтетичний, аналітичний облік та автоматизацію облікових процесів;
4. Описати організацію та методику аналізу і аудиту запасів на підприємстві, а також запропонувати шляхи вдосконалення облікових і аудиторських процесів.

Об'єктом дослідження є запаси на підприємствах.

Предметом дослідження є методологічні та організаційні аспекти обліку, аналізу та аудиту запасів, а також їх вплив на ефективність управління ресурсами підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано низку методів, що забезпечили комплексний підхід до аналізу обліку, аудиту та управління запасами. Спостереження та порівняльний аналіз застосовувалися для оцінки різних підходів до обліку запасів та їхнього впливу на фінансові показники підприємства. Економічний аналіз дозволив оцінити ефективність управління запасами, а графічний аналіз надав можливість візуалізувати динаміку змін у структурі запасів протягом досліджуваного періоду. Систематизація та узагальнення даних допомогли впорядкувати інформацію щодо організації обліку, аналізу та аудиту запасів, а також зробити обґрунтовані висновки.

Практична значущість. Отримані в ході дослідження результати та рекомендації мають практичну цінність для підприємств, які стикаються з

проблемами ефективного управління запасами. Запропоновані підходи до організації обліку, аналізу та аудиту запасів можуть бути впроваджені на підприємстві для підвищення рівня контролю за запасами, що, у свою чергу, сприятиме зниженню витрат і підвищенню прибутковості. Особливо цінними є рекомендації щодо автоматизації облікових процесів, що дозволить оптимізувати управлінські рішення, підвищити швидкість та точність обліку, а також зменшити вплив людського фактору на облікові операції.

Для підготовки кваліфікаційної роботи було проведено комплексне дослідження, в якому використано різноманітні джерела інформації. Серед них міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку. Додатково були проаналізовані наукові статті, а також підручники українських та зарубіжних авторів, що слугують важливими джерелами теоретичних знань. Використання електронних ресурсів, таких як онлайн-бази даних та наукові портали, забезпечило доступ до сучасної інформації та актуальних досліджень у сфері бухгалтерії. Окрім цього, фінансова звітність досліджуваного підприємства ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» стала основою для практичного аналізу, що дозволило наочно продемонструвати вплив теоретичних знань на реальну облікову практику.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, що містяться в кваліфікаційній магістерській роботі, пройшли апробацію та отримали схвалення на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін» (31.10.2024). За темою дослідження було опубліковано тези на тему: «Цифрова трансформація обліку запасів в умовах глобальних викликів: автоматизація та штучний інтелект» у збірнику праць за матеріалами конференції (Додаток К).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, який налічує шістдесят позицій та додатків. Загальний обсяг роботи без урахування списку літератури та додатків складає 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ

1.1. Економічна сутність, поняття та класифікація запасів

Запаси, як економічна категорія, мають давню історію, що розпочалася ще в далекому минулому. На ранніх етапах розвитку людства люди зрозуміли важливість мати певні резерви ресурсів для виживання. Першими видами запасів були продукти харчування, зібрані в сприятливі сезони, які зберігали для використання в періоди нестачі.

З розвитком цивілізації, особливо з появою аграрних суспільств, значення запасів зростало. Запаси зерна, продуктів тваринництва, а пізніше й інших товарів, стали важливими для забезпечення стабільності та безпеки. З розвитком торгівлі та ремесл виникла потреба у створенні запасів сировини та готової продукції для безперервного виробничого процесу і задоволення потреб споживачів.

У період індустріальної революції управління запасами стало ще більш важливим. Великі підприємства потребували складної системи управління запасами для ефективної виробничої діяльності. Саме тоді почали розвиватися теоретичні основи управління запасами, що сприяли зниженню витрат і підвищенню ефективності виробництва.

Розглядаючи запаси як економічну категорію можна сказати, що вони відображають резерви матеріальних цінностей, що знаходяться у розпорядженні підприємства або іншої господарської одиниці. Вони можуть включати сировину, матеріали, напівфабрикати, готову продукцію, товари для перепродажу та інші ресурси, необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу і задоволення потреб споживачів.

Різні науковці та економісти по-різному трактують поняття запасів та їх значення як економічної категорії. Деякі з цих точок зору ми можемо розглянути в таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Підходи науковців до визначення поняття «Запаси»

Науковець	Визначення
Бруханський Р. Ф.	Запаси це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.
Коваль Н. І.	Запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують виробничі ресурси підприємства.
Дубініна	Виокремлює поняття «складських запасів» і характеризує їх двома видами: виробничі запаси це матеріальні цінності, що знаходяться на складі підприємств виробничої сфери і призначені для подальшого використання; товарні запаси — матеріальні цінності, які знаходяться на складі, але призначені для продажу.
Голов С. ф.	Розглядає запаси як активи, що призначені для подальшого використання у виробничому процесі або продажу. Він звертає увагу на необхідність точного обліку запасів для забезпечення достовірності фінансової звітності і оптимізації витрат.
Бутинець Ф. Ф.	Запаси «всі товарно-матеріальні цінності, якими підприємство володіє на певну дату, незалежно від місця їх знаходження».

Джерело: складено автором на основі [9,24,19,15,11]

Загалом, при визначенні поняття запасів більшість економістів та науковців збігаються у своїх поглядах і посиляються на визначення представлене в НП(С)БО 9. Тому для більш точної характеристики цього поняття, звернемося до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Так, згідно з НП(С)БО 9, запасами є активи, які:

- 1) утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- 2) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

3) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. [46]

Визнавати запаси активами можна тільки в тому випадку, якщо дотримуються такі головні умови:

1. Існує ймовірність отримання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з використанням запасів;
2. Вартість запасів може бути достовірно визначена;
3. Підприємство здійснює управління та контроль за запасами;
4. Підприємству перейшли ризики й вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси.

Запаси, визнані активом у результаті минулих подій, стосовно яких існує імовірність того, що підприємство не отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, у звітному періоді активами не визнаються, а їх вартість визнається іншими витратами операційної діяльності. [45]

В залежності від призначення запаси можна поділити на групи, які наведено на рис. 1.1

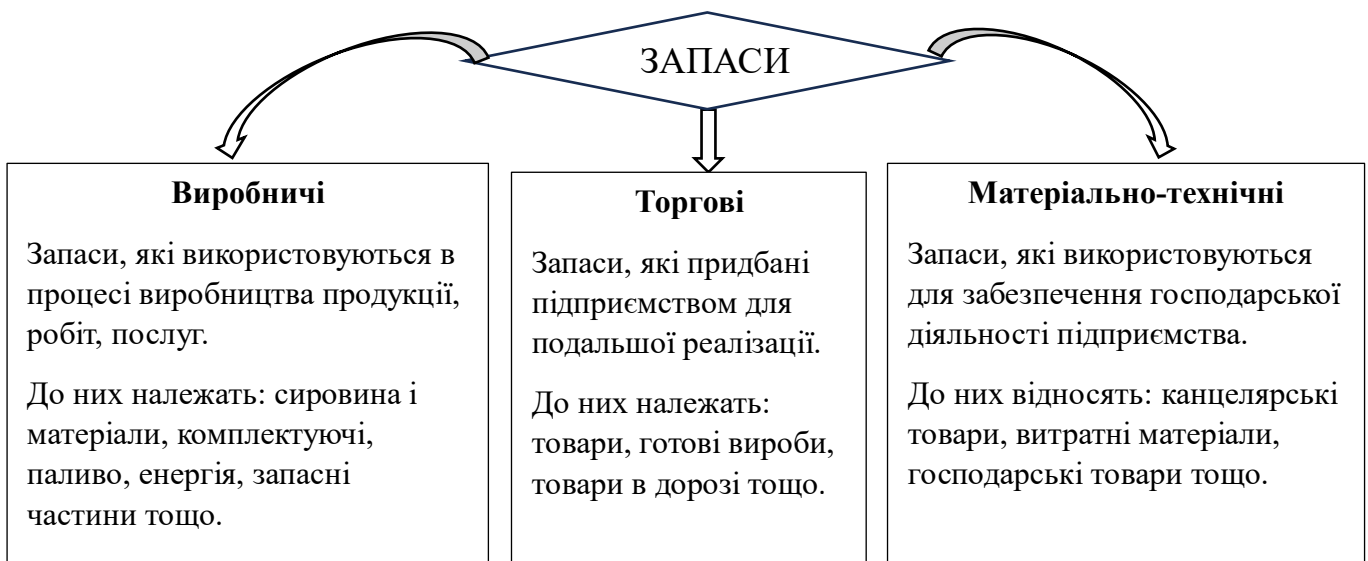

Рисунок 1.1 — Розподіл запасів у групи

Класифікація запасів передбачає ділення запасів для цілей бухгалтерського обліку залежно від способу, яким вони отримані, та напряму, в якому їх використовуватимуть. Відповідно до цього всі запаси поділяють на [46]:

- Сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб. Обліковуються на субрахунку 201 «Сировина і матеріали»;

- Паливо та паливно-мастильні матеріали. Паливо відноситься до допоміжних матеріалів, але в обліку виділяється через його важливу роль у господарстві та значну частку в загальних витратах матеріалів. Обліковується воно на субрахунку 203 «Паливо», тут також обліковуються оплачені талони на нафтопродукти і газ;

- Напівфабрикати — це продукція, яка не завершила всі етапи виробничого процесу згідно з технологічними вимогами і потребує додаткової обробки або комплектації. Вони обліковуються на рахунку 25 «Напівфабрикати». Якщо їх використовують виключно для виробництва, вони обліковуються на субрахунку 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби».

- Тара і тарні матеріали. Субрахунок 204 «Тара й тарні матеріали» призначений для відображення наявності і руху усіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріалів й деталей, які використовують для виготовлення тари і її ремонту.

- Будівельні матеріали. Сюди відносять будівельні матеріали, конструкції і деталі, обладнання і комплектуючі вироби, які належать до монтажу, та інші матеріальні цінності, які необхідні для будівельно-монтажних робіт. Для обліку цього виду запасів використовують субрахунок 205 «Будівельні матеріали»; [22]

- Запасні частини обліковують на однойменному рахунку 207. На цьому субрахунку здійснюється облік придбаних або виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів і агрегатів, які застосовуються для ремонту,

заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструментів, а також автомобільних шин у запасі та в обігу;

- Матеріали сільськогосподарського призначення знаходяться в обліку на субрахунку 208. Зазвичай тут обліковуються насіння, корми, добрива, засоби захисту рослин та інші матеріали, які використовуються в сільськогосподарському виробництві;

- Поточні біологічні активи — це біологічні активи, які можуть забезпечувати сільськогосподарською продукцією або додатковим біологічним активами, а також приносити інші економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, включаючи тварин, що перебувають на вирощуванні та відгодівлі. Облік ведеться на 21 рахунку;

- Малоцінні та швидкозношувані предмети. До таких предметів відносяться ті, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він перевищує один рік. Облік цієї групи запасів відбувається за допомогою 22 рахунку бухгалтерського обліку; [22]

- Незавершене виробництво у вигляді не «закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незавершених технологічних процесів». Для обліку використовується 23 рахунок;

- Готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу та відповідає технічним і якісним характеристикам, передбаченим договором або нормативно-правовим актом. Облік готової продукції ведеться на рахунку 26;

- Товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу. Для обліку товарів застосовують рахунок 28 з різними субрахунками.

Склад запасів на кожному конкретному підприємстві визначається видом його діяльності. Для торговельного підприємства основну частину запасів складають товари, тоді як для виробничого підприємства це виробничі запаси, незавершене виробництво та готова продукція. [46]

Запаси є важливим елементом в управлінні підприємством, оскільки вони забезпечують безперервність виробничих процесів та виконання зобов'язань перед споживачами. Економічна сутність запасів полягає в їх здатності задовольняти потреби в ресурсах для виробництва товарів і послуг. Класифікація запасів допомагає підприємствам систематизувати їх, оцінити та ефективно управляти ними, що, в свою чергу, сприяє підвищенню фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

1.2. Державне регулювання обліку і аудиту запасів

Даний розділ присвячений дослідженню механізмів і принципів, які застосовуються державою для регулювання облікових і аудиторських процесів, пов'язаних із запасами. Важливість цього розділу зумовлена тим, що запаси становлять значну частину активів підприємств і відіграють ключову роль у забезпеченні їхньої стабільної роботи та фінансової стійкості. Ефективне управління запасами безпосередньо впливає на економічні показники підприємства, а тому їх облік і аудит потребують чітко визначених нормативних та методологічних підходів. Тож розглянемо основні нормативно-правові документи на яких базуються облік та аудит запасів.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV. Цей закон є основним нормативним актом, що регулює порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Він визначає основні принципи бухгалтерського обліку, вимоги до фінансової звітності, а також порядок її подання і оприлюднення. Закон також регулює обов'язки підприємств щодо ведення обліку та відповідальність за порушення облікових стандартів. [44]

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» є одним з основних нормативних документів, що регулюють облік запасів в Україні. Затверджений Наказом Міністерства фінансів України №246 від 20.10.99, цей стандарт встановлює принципи, методи та процедури обліку

запасів, які використовуються підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності (крім банків та бюджетних установ). [46]

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» визначає правила обліку та оцінки запасів. Цей стандарт має на меті забезпечити уніфікований підхід до обліку та оцінки запасів у фінансовій звітності. Він заснований на принципах консерватизму та об'єктивності та встановлює правила щодо визнання, вимірювання та відображення запасів у фінансовій звітності підприємств. [63,35]

Закон України «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів» від 10.01.2007. Цей нормативний акт затверджує методичні рекомендації з обліку запасів, які мають на меті забезпечити єдині підходи до обліку запасів на підприємствах України. Він визначає процедури обліку придбання, зберігання, використання та списання запасів, а також порядок оцінки запасів на дату балансу. Методичні рекомендації спрямовані на забезпечення достовірності облікової інформації та оптимізацію процесів управління запасами. [45]

Розглядаючи державне регулювання обліку на підприємстві, ми не можемо оминати інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Ця інструкція регламентує порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в Україні. Вона визначає призначення кожного рахунку, порядок відображення на рахунках облікових операцій, пов'язаних з активами, зобов'язаннями, власним капіталом та господарськими операціями. Інструкція є обов'язковою для всіх підприємств та організацій і сприяє уніфікації облікових процесів. [22]

Національні стандарти обліку розроблені на основі міжнародних з урахуванням специфіки економіки України. Внаслідок цього, НП(С)БО 9 «Запаси» має багато спільного з Міжнародними стандартами фінансової звітності 2 «Запаси» (МСБО 2 «Запаси»). Тож проведемо їх порівняльний аналіз,

розглянувши спочатку структуру кожного із стандартів. Структуру МСБО 2 наведено нижче в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Структура та обсяг МСБО (IAS) 2 «Запаси»

Назва розділу/пункту/додатку	Номер сторінки
OBJECTIVITY/МЕТА	1
SCOPE/СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ	2
DEFINITIONS/ВИЗНАЧЕННЯ	6
MEASUREMENT OF INVENTORIES/ОЦІНКА ЗАПАСІВ	9
Cost of inventories/Собівартість запасів	10
Cost formulas/Формули собівартості	23
Net realisable value/Чиста вартість реалізації	26
RECOGNITION AS AN EXPENSE/ВИЗНАННЯ ВИТРАТАМИ	34
DISCLOSURE/РОЗКРИТТЯ	36
EFFECTIVE DATE/ДАТА НАБРАННЯ ЧИННОСТІ	40
WITHDRAWAL OF OTHER PRONOUNCEMENTS/ВИЛУЧЕННЯ ІНШИХ ПОЛОЖЕНЬ	41
APPENDIX/ДОДАТОК	

Джерело: складено автором на основі [63]

Розглянемо структуру та обсяг НП(С)БО 9 «Запаси», що продемонстрована в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Структура та обсяг НП(С)БО 9 «Запаси»

Назва розділу/пункту/додатку	Номер абзаців
Загальні положення	1-4
Визнання та первісна оцінка запасів	5-15
Оцінка вибуття запасів	16-23
Оцінка запасів на дату балансу	24-28
Розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності	29
Додаток	

Джерело: складено автором на основі [46]

Оскільки обидва стандарти мають схожість, зробимо порівняльний аналіз, шляхом виокремлення спільних та відмінних рис в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Порівняльна характеристика МСБО 2 «Запаси» (IAS 2 Inventories) та
НП(С)БО 9 «Запаси»

Спільне	Відмінності
Сфера застосування	У МСБО 2 на відміну від НП(С)Б 9 не виокремлюють МШП в окрему групу (враховують або як основні засоби, або як запаси сировини, виробництва чи товарів)
Визначення терміну «запаси»	У МСБО 2 підприємства мають можливість створювати резерв забезпечення за твердими контрактами на продаж, що перевищують кількість утримуваних запасів, або за твердими договорами на закупівлю.
Методи оцінки запасів під час вибуття та на дату балансу	У НП(С)БО 9 до визначення терміну запасів додається «утримуються для управління підприємством»
Розкриття інформації у фінансовій звітності	Згідно з МСБО 2 сума уцінки сторнується шляхом зменшення витрат. В НП(С)БО в даному випадку витрати не сторнуються, а визнається дохід.

Джерело: складено автором на основі [46,35]

Загалом, порівнюючи НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси», можна дійти висновку, що міжнародний стандарт є більш детальним та гнучким стандартом, що може бути корисним для великих підприємств або тих, хто працює на міжнародному ринку, оскільки він враховує більше нюансів та специфічних ситуацій. НП(С)БО 9 є компактнішим і зосереджується на основних аспектах, що може бути зручним для малого та середнього бізнесу, забезпечуючи зрозумілість і простоту в застосуванні.

Обидва стандарти мають свої переваги, і вибір між ними залежить від специфіки підприємства та його потреб. Для підприємств, які прагнуть відповідати міжнародним стандартам та мають складні операції з запасами,

МСБО 2 може бути більш підходящим. Для більшості українських підприємств, особливо тих, які діють на внутрішньому ринку, НП(С)БО 9 забезпечує достатній рівень обліку запасів.

Не можна не відзначити, що в рамках підприємства основним документом, який визначає правила обліку запасів є облікова політика підприємства. Облікова політика формується на основі положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський облік і фінансову звітність. Документ про облікову політику підприємства повинен визначати:

- 1) методи оцінки вибуття запасів;
- 2) періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- 3) порядок обліку (ідентифіковано чи загалом) і розподілу транспортно-заготівельних витрат;
- 4) окремий субрахунок для обліку транспортно-заготівельних витрат;
- 5) вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів та інші аспекти.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», в примітках до фінансової звітності необхідно розкривати інформацію про запаси. Зокрема, в примітках повинна бути вказана така інформація:

- методи оцінки запасів;
- балансову (облікову) вартість запасів за окремими класифікаційними групами;
- балансову (облікову) вартість запасів, оцінених за чистою вартістю реалізації;
- балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію або в заставу;
- суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведено оцінку запасів відповідно до пункту 28 цього Положення (стандарту). [46]

Що ж стосується аудиту запасів, то основними нормативно-законодавчими актам, що регулюють аудит є:

1. Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Цей закон визначає правові основи здійснення аудиторської діяльності в Україні. Він встановлює вимоги до аудиторів та аудиторських фірм, регулює процес проведення аудиту фінансової звітності, а також надає правовий статус організаціям, що здійснюють контроль за якістю аудиторських послуг. Зокрема, закон акцентує увагу на незалежності аудиторів, їхньому професійному етиці та відповідальності за достовірність аудиторських висновків. [43]

2. Міжнародні стандарти аудиту, які забезпечують єдність та високу якість аудиторських послуг по всьому світу, уніфікуючи аудиторські процеси та підвищуючи довіру до фінансової звітності. Вони встановлюють високі вимоги до проведення аудиторських перевірок, що гарантує об'єктивність, точність і надійність фінансової інформації, захищають інтереси суспільства та покращують доступ до фінансування та інвестицій. МСА також використовуються як основа для професійної підготовки та підвищення кваліфікації аудиторів, сприяючи їхньому навчанню та розвитку. [36]

3. Кодекс професійної етики бухгалтерів, розроблений Міжнародною федерацією бухгалтерів, визначає стандарти поведінки професійних бухгалтерів і аудиторів, окреслюючи основні принципи, яких вони повинні дотримуватися для досягнення спільних цілей. [25]

1.3. Макроекономічний аналіз запасів підприємств України

Запаси є одним із ключових елементів, які забезпечують безперервність виробничого процесу та задоволення попиту споживачів. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції економік питання ефективного управління запасами набуває особливого значення. Макроекономічний аналіз запасів підприємства

включає використання різних методів та підходів, що дозволяють оцінити їхній вплив на загальні економічні показники та ефективність управління запасами.

Оцінивши склад оборотних активів за декілька років, можна дійти висновку, що запаси займають досить вагому частку в їх структурі, що за даними державної статистичної служби у 2022 році становило 24,8 %. Більш детальну інформацію щодо складу оборотних активів підприємств України можна побачити на діаграмі, що зображена на рисунку 1.2.

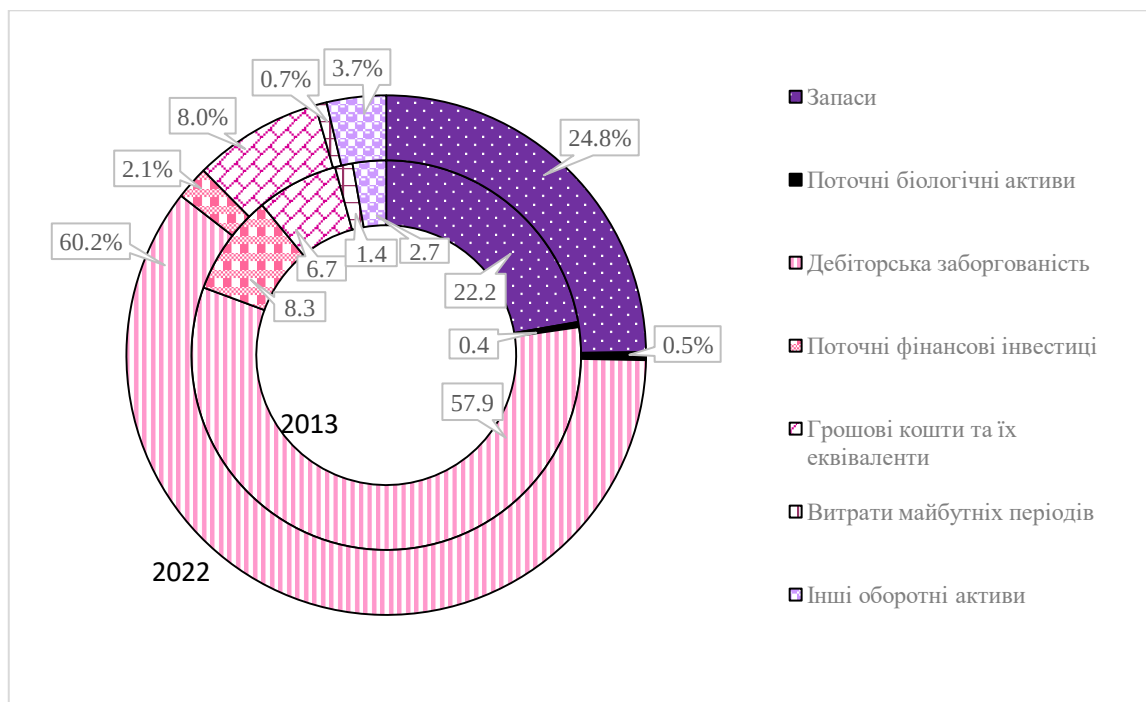

Рисунок 1.2 — Структура оборотних активів підприємств України за 2013 та 2022 роки

Джерело: складено автором на основі даних [17]

Збільшення частки запасів в структурі оборотних активів підприємств України на 2,54% свідчить про зростання їхнього значення у виробничих і комерційних процесах. Це може вказувати на те, що підприємства намагаються забезпечити безперервність виробництва та продажу продукції, накопичуючи більше запасів. Водночас, таке зростання може вимагати від підприємств

підвищеної уваги до ефективного управління запасами, щоб уникнути надмірних витрат і забезпечити оптимальне використання ресурсів.

Якщо дослідити дані щодо кількості запасів на підприємствах України, то ми можемо спостерігати тенденцію до їх стрімкого зростання. Даний динамічний ряд можна спостерігати на рис. 1.3.

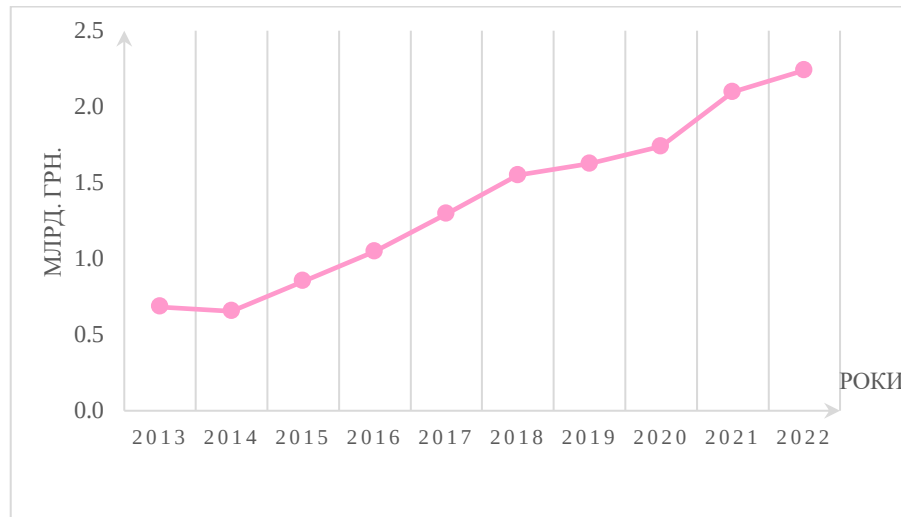

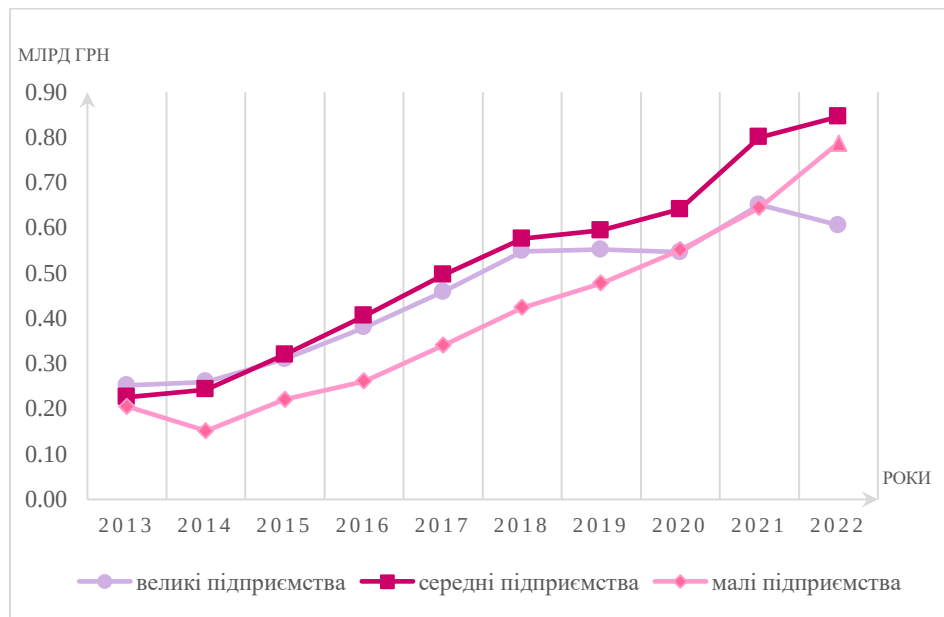
Рисунок 1.3 — Динаміка обсягу запасів підприємств України за 2013-2022р
Джерело: складено автором на основі даних [17]

Збільшення кількості запасів може носити не тільки позитивний характер, а й говорити про певні труднощі на підприємстві. Наприклад, якщо компанії не вдається реалізувати продукцію в очікуваних обсягах, це призводить до накопичення запасів і причини такого збільшення можуть варіюватися від зниження попиту до проблем з логістикою або конкуренцією.

Якщо розглядати іншу ситуацію, то можна говорити, що в ринковій економіці підтримка певного рівня запасів готової продукції є нормальним явищем. Це дозволяє компаніям оперативно реагувати на замовлення клієнтів і підтримувати безперервність поставок, що є важливим для збереження конкурентоспроможності та репутації на ринку.

Якщо розглядати наявність запасів підприємств України за розподілом на великі, середні та малі підприємства, то можна сказати що найбільша кількість

запасів мається на середніх підприємствах і вона з кожним роком тільки зростає. Також, з 2013 по 2022 роки спостерігається досить інтенсивне зростання кількості запасів на малих підприємствах, чого не скажеш про великі підприємства. Динаміку щодо зміни кількості запасів за різними видами підприємств можна побачити на рисунку 1.4.

Рисунк 1.4 — Динаміка зміни кількості запасів підприємств України з розподілом на великі, середні та малі підприємства у 2013-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [17]

Отже, можна сказати, що наявність запасів на підприємстві – невід’ємна частина виробничого процесу. Формування певних розмірів запасів забезпечує безперервність процесу діяльності підприємства, надає можливість переробляти сировину на готову продукцію в оптимальному режимі, знижує залежність підприємства від коливань ринкової кон’юнктури та постачальників.

Оптимізація матеріальних запасів підприємства та ефективне управління ними є важливими через їхній вплив на конкурентоспроможність, фінансовий стан та результати підприємства. Висока якість продукції та надійність її поставок споживачам вимагають створення оптимального рівня запасів готової продукції, сировини, матеріалів, напівфабрикатів та продукції незавершеного

виробництва. Недостатні запаси можуть призвести до збитків через простої, незадоволений попит та втрату прибутку і потенційних клієнтів. Натомість, надлишкові запаси знижують ефективність використання оборотного капіталу, уповільнюють його обіг та збільшують загальні витрати виробництва, що негативно впливає на фінансові результати підприємства. [57]

Окрім того, ефективне управління запасами сприяє зменшенню витрат на їх утримання, що включає витрати на зберігання, страхування та можливі втрати від псування чи старіння матеріалів. Це також допомагає знизити ризики, пов'язані з коливанням цін на матеріали та ресурси, що може суттєво впливати на фінансові показники підприємства. В умовах сучасної ринкової економіки, де швидкість реакції на зміни попиту є критично важливою, ефективне управління запасами дозволяє підприємствам залишатися гнучкими та швидко адаптуватися до змін на ринку, забезпечуючи своєчасне задоволення потреб клієнтів та підтримку своєї конкурентної позиції.

1.4. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Даний розділ створений для того аби дати загальне уявлення про підприємство, його структуру, основні види діяльності, ринки збуту та економічні показники. Він дозволяє оцінити потенціал підприємства, а також зрозуміти умови, в яких воно функціонує. Зокрема, ми проаналізуємо організаційну структуру, масштаби діяльності, динаміку основних фінансових показників, а також вплив зовнішнього середовища на роботу підприємства.

Об'єктом дослідження для написання даної роботи було обрано ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ».

ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» було зареєстровано 22 лютого 2018 року в Харкові, Україна. Компанія займається неспеціалізованою оптовою торгівлею, що є її основним видом діяльності, відповідно до КВЕД 46.90. Також підприємство займається іншими видами діяльності, які наведено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Види діяльності ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ»

КВЕД	Назва
46.22	Оптова торгівля квітами та рослинами
49.41	Вантажний автомобільний транспорт
01.63	Післяурожайна діяльність
73.20	Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки
46.44	Оптова торгівля фарфором, скляним посудом і засобами для чищення
47.76	Роздрібна торгівля квітами, рослинами, насінням, добривами, домашніми тваринами та кормами для них у спеціалізованих магазинах
46.19	Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту
01.61	Допоміжна діяльність у рослинництві
01.25	Вирощування ягід, горіхів, інших плодових дерев і чагарників
46.39	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

Джерело: [16]

Товариство з обмеженою відповідальністю «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» відноситься до малих підприємств з розміром статутного капіталу 100 000,00 грн. Відмітимо також той факт, що компанія зареєстрована платником ПДВ з 01.12.2018 року.

Керівник підприємства — Мовсесян Вруйр Марзпетович.

Організаційна структура ТОВ проста і складається лише з адміністративного підрозділу, до якого входить директор. Він відповідає за стратегічне управління та прийняття рішень, виконує всі важливі функції для ефективної роботи підприємства, також, згідно облікової політики, на нього покладено обов'язки бухгалтера.

Така організаційна структура, може бути ефективною для малого підприємства з обмеженим масштабом діяльності. Цей підхід дозволяє зменшити витрати на утримання додаткових працівників та забезпечує централізоване управління процесами.

Проте, така структура має й значні ризики. Відсутність розподілу обов'язків може призвести до перевантаження директора, що, в свою чергу, може негативно вплинути на якість прийняття рішень та виконання функцій. Крім того,

концентрація всіх функцій в одній особі збільшує ризики допущення помилок і ускладнює контроль за діяльністю. Для уникнення таких проблем підприємство залучає професіоналів і покладає функції з ведення бухгалтерії на аутсорсинг.

Аналіз фінансових показників підприємства є важливим інструментом для оцінки його фінансового стану, ефективності діяльності та перспектив розвитку. Тому, ознайомившись з даними фінансової звітності підприємства (Додаток А, Б), проведемо аналіз основних економічних показників ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» за 2021-2023 роки (таблиця. 1.6)

Таблиця 1.6

Основні економічні показники ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації, тис.грн.	942,4	-	15336,2	-942,4	+15336,2	-100	-
Разом доходи, тис.грн.	942,4	-	15336,2	-942,4	+15336,2	-100	-
Собівартість реалізованих послуг, тис.грн.	779,2	-	13456,9	779,2	+13456,9	-100	-
Інші операційні витрати, тис.грн	252,6	31,2	196,7	-283,8	+165,5	-87,65	+530,45
Разом витрати, тис.грн.	1031,8	31,2	13653,6	-1000,6	+13621,8	-96,98	+43661,54
Фінансовий результат до оподаткування тис.грн.	(89,4)	(31,2)	1682,6	-138,5	+1910,5	-65,10	+5292,95
Чистий прибуток/збиток, тис.грн.	(89,4)	(31,2)	1379,73	-138,5	+1607,63	-65,10	+4322,21

Джерело: складено автором на основі даних Додатків А, Б

Аналіз фінансових показників підприємства за період 2021-2023 років свідчить про значні зміни в його діяльності, що пов'язані з зовнішніми обставинами та внутрішніми управлінськими рішеннями. У 2021 році підприємство мало помірний рівень доходу та витрат, однак через початок

повномасштабного вторгнення в 2022 році компанія була змушена призупинити свою діяльність, що призвело до відсутності доходу та значного зменшення витрат.

Незважаючи на складні умови, у 2023 році підприємство відновило роботу, змінивши свій основний вид діяльності з вирощування ягід, горіхів та інших плодових дерев, на неспеціалізовану оптову торгівлю. Це дозволило суттєво збільшити дохід, досягнувши 15,336.2 тис. грн, а також привести фінансові результати до позитивних показників. Відновлення діяльності після перерви та адаптація до нових умов ринку можуть свідчити про гнучкість та адаптивність підприємства в умовах економічної нестабільності.

Розглянувши оборотно-сальдову відомість підприємства, можна сказати, що основну частку запасів складають товари, які підприємство купляє для подальшого продажу. Також з 2024 року, у зв'язку з придбанням автомобіля, підприємство закуповує та веде облік палива. Для наочності склад запасів наведено на рис. 1.5.

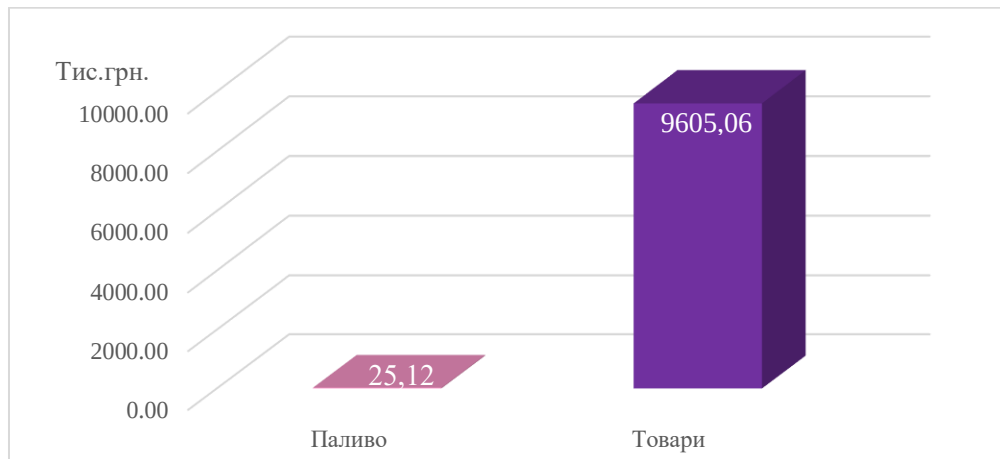

Рисунок 1.5 — Склад запасів ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» станом на серпень 2024 року.

Говорячи про фінансовий стан підприємства, виникає потреба в розрахунку основних економічних коефіцієнтів (табл. 1.7), які дозволять глибше оцінити ефективність діяльності підприємства та його здатність виконувати свої

фінансові зобов'язання, а також визначити потенціал для подальшого розвитку та зростання.

Таблиця 1.7

Ключові фінансові коефіцієнти для аналізу фінансового стану підприємства за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	Знаходження показника	2021	2022	2023
Коефіцієнт ліквідності (загальний)	Оборотні активи/поточні зобов'язання, (норма 1,5-2)	0,4904	0,1709	1,1361
Коефіцієнт ліквідності (абсолютний)	Грошові кошти/Поточні зобов'язання, (норма 0,2-0,3)	0,0142	0,0010	0,0023
Коефіцієнт автономії	Власний капітал/підсумок балансу, (норма >0,5)	-1,0393	-4,8512	0,2046
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал+ довгострокові зобов'язання/Підсумок балансу, (норма 0,7-0,8)	-1,0393	-4,8512	0,2046
Коефіцієнт фінансового ризику	Позиковий капітал/Власний капітал, (норма ≈ 1)	-1,9622	-1,2061	3,8883
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації/Вартість оборотних активів	19,4711	-	2,6741
Коефіцієнт рентабельності активів (загальний)	Чистий прибуток/Підсумок балансу	-1,8471	-1,8571	0,2202
	у %	-184,71	-185,71	22,02
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	Фін. результат від операційної діяльності/Чистий дохід	-1,0949	-	0,1097
	у %	-109,49	-	10,97

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б

На основі таблиці, яка відображає основні економічні коефіцієнти за 2021-2023 роки, можна зробити кілька ключових висновків щодо фінансового стану підприємства.

По-перше, у 2023 році спостерігається покращення загального коефіцієнта ліквідності, що свідчить про підвищення здатності підприємства погашати свої поточні зобов'язання. Проте абсолютний коефіцієнт ліквідності залишається на вкрай низькому рівні, що вказує на недостатню кількість грошових коштів для негайного покриття боргів. По-друге, коефіцієнт автономії показує позитивну динаміку, проте все ще залишається нижчим за нормативний рівень, що свідчить

про залежність підприємства від зовнішнього фінансування. Фінансова стійкість, хоча й покращилася, також залишається слабкою.

Незважаючи на покращення рентабельності активів і операційної діяльності, фінансовий ризик підприємства значно зріс у 2023 році, що підвищує залежність від позикового капіталу і вказує на потенційні ризики у випадку несприятливих економічних умов. Загалом, підприємство демонструє ознаки відновлення у 2023 році після складного періоду у 2021-2022 роках. Незважаючи на певне покращення ліквідності та рентабельності, підприємство все ще залишається вразливим через низький рівень автономії та високий фінансовий ризик. Подальша стабілізація та зміцнення фінансових показників буде критично важливою для його сталого розвитку.

Підсумовуючи, можна сказати, що в цьому розділі нами було розглянуто економічну сутність, поняття та класифікацію запасів, що є основою для їх ідентифікації та відображення в обліку. Запропонована класифікація дозволяє чітко структурувати запаси, враховуючи їх роль у виробничо-господарській діяльності підприємств. Аналіз державного регулювання вказує на важливість дотримання нормативно-правових вимог у процесі обліку та аудиту, що забезпечує стандартизацію і достовірність облікової інформації. У розділі також наведено результати макроекономічного аналізу запасів підприємств України, які свідчать про значення ефективного управління запасами для загальної економічної стабільності підприємств та галузей.

Організаційно-економічна характеристика підприємства, надана в розділі, дозволяє оцінити його потенціал, структуру та особливості господарської діяльності, що впливає на підходи до обліку запасів. Таким чином, розділ надає фундаментальну базу для подальшого вивчення практичних аспектів обліку, аналізу та аудиту запасів, підкреслюючи важливість інтеграції теоретичних знань із реаліями сучасної економіки.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організація обліку запасів та їх документальне забезпечення

Оскільки запаси є найбільш важливою і значною частиною оборотних активів підприємства, обов'язково враховується при визначенні результатів господарської діяльності підприємства, та при висвітленні інформації про його фінансовий стан, то необхідно правильно організувати їх облік.

Організація обліку запасів — це комплекс заходів, спрямованих на створення та впровадження ефективної системи управління запасами підприємства. Вона охоплює як адміністративні, так і технічні аспекти обліку, які забезпечують точність, оперативність і достовірність інформації про запаси.

На початковому етапі своєї діяльності кожне підприємство розробляє облікову політику. Окремі її розділи визначають основні принципи та методи обліку запасів на підприємстві. Ця політика враховує нормативно-правові акти, внутрішні потреби підприємства та специфіку його діяльності. Важливим компонентом є вибір методів оцінки запасів, способів визначення собівартості, а також критеріїв визнання та списання запасів. [44]

Далі, на підставі облікової політики, здійснюється впровадження системи документального оформлення операцій із запасами. Документальне оформлення відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності та точності облікових даних. Кожна операція з надходження, зберігання, використання та списання запасів повинна бути підтверджена відповідними первинними документами, такими як накладні, рахунки-фактури, акти приймання-передачі, ордери на зберігання та видачу матеріалів. Чітке ведення документації забезпечує контроль за рухом запасів, мінімізує ризики помилок та шахрайства, а також дозволяє швидко виявляти та виправляти можливі порушення.

Відповідно до частини другої ст. 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

первинні документи можуть бути складені у паперовій або в електронній формі та повинні мати обов'язкові реквізити, які можна побачити на рис. 2.1.

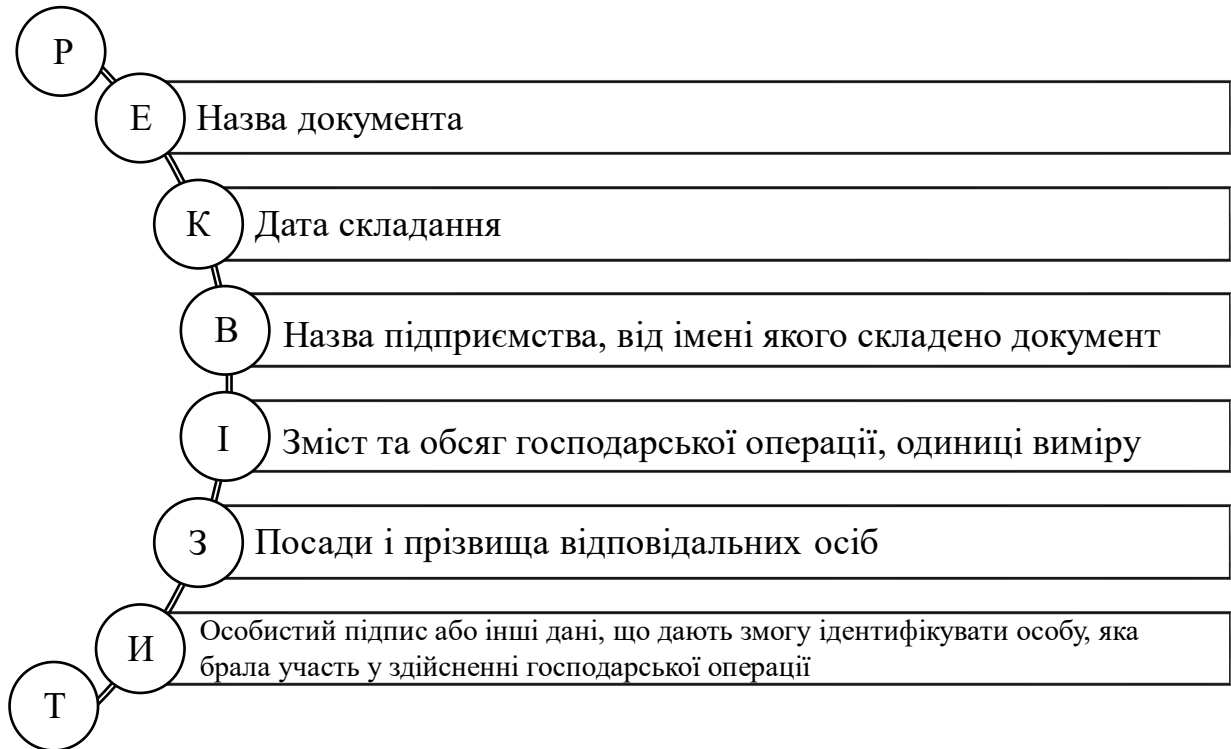

Рисунок 2.1 — Обов'язкові реквізити при складанні первинних документів

Розглянемо основні документи необхідні для обліку надходження запасів.

Першим з таких документів можна виділити рахунок фактуру, або рахунок на оплату. Це господарський документ, що супроводжує операцію з грошових розрахунків покупця з продавцем чи виконавця з замовником робіт і послуг. Він не має стандартизованої форми, затвердженої нормами законодавства, але як і всі документи повинен містити обов'язкові реквізити, передбачені законодавством та іншими нормативно-правовими актами. [57]

Видаткова накладна є первинним бухгалтерським документом, який підтверджує передачу товару. Вона широко застосовується постачальниками при співпраці з торговельними мережами. Видаткова накладна засвідчує, що товари були передані від постачальника покупцю, і містить усі необхідні для бухгалтерського обліку дані: найменування та кількість товарів, їхню вартість, місце постачання, дату господарської операції тощо.

Цей документ використовується для обліку руху матеріальних цінностей як всередині компанії (внутрішні видаткові накладні), так і при їх передачі за межі підприємства (зовнішні видаткові накладні). Завдяки цьому видаткова накладна є універсальним інструментом у бухгалтерському обліку. [12,57]

Товарно-транспортна накладна є одним із ключових документів при здійсненні операцій з перевезення вантажів автомобільним транспортом. Цей первинний документ не лише забезпечує складський, оперативний та бухгалтерський облік переміщення вантажів, але й використовується для проведення розрахунків за перевезення та відображення операцій у податковому обліку.

Для перевезення різних видів вантажів підприємства повинні застосовувати різні форми товарно-транспортних накладних. Найбільш поширеною є форма № 1-ТН, затверджена наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 року № 363. Згідно з вимогами цього наказу, форма № 1-ТН обов'язкова для всіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності, які здійснюють вантажні перевезення на замовлення. Виключення становлять перевезення таких вантажів, як хлібобулочні вироби, молочна сировина, етиловий спирт, високооктанові кисневмісні домішки, алкогольні напої, нафта та нафтопродукти. [18]

Якщо не виявлено розбіжностей у кількості та якості, запаси зараховуються на склад шляхом проставлення штампа «Оприбутковано» безпосередньо на документі постачальника або шляхом виписки прибуткового ордера (т.ф. № М-4). Прибуткові ордери виписуються на фактично прийняту кількість матеріальних цінностей. Для однорідних вантажів, таких як пісок, щебінь тощо, які надходять від одного і того ж постачальника кілька разів протягом дня, допускається оформлення прибуткових документів загалом за підсумками дня.

У разі виявлення невідповідності якості або кількості запасів даним у супровідних документах під час їх оприбуткування, складається акт приймання матеріалів, який підписується матеріально відповідальною особою та представником відправника (постачальника) або представником незалежної

організації. Якщо запаси були доставлені залізницею, оформлюється комерційний акт (форма якого затверджена наказом Міністерства транспорту України від 28.05.2002 № 334 «Про затвердження Правил складання актів (стаття 129 Статуту)»). Крім того, акт приймання складається у випадках, коли запаси надходять на підприємство без супровідних документів.

Сировина, матеріали, паливо, напівфабрикати та інші запаси мають відпускатися у виробництво за вагою, обсягом або кількістю згідно з визначеними нормативами витрат і, зазвичай, на підставі заздалегідь встановлених лімітів. Витрачання запасів документується за допомогою таких документів, як [18]:

- накладна-вимога (внутрішнє переміщення матеріалів) (ф. № М-11);
- лімітно-забірна картка (ф. № М-8, 9, 28, 28а);
- акт-вимога на заміну матеріалів (ф. № М10);
- накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М20);
- акт на списання МШП (ф. МШ-8).

Основними документами, що відображають відпуск матеріалів зі складу у виробництво та їх внутрішнє переміщення, є лімітно-забірні карти, акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (т. Ф. № М-10) і накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (т. Ф. № М-11).

Лімітно-забірні картки використовуються для оформлення відпуску матеріалів, які систематично витрачаються під час виробництва продукції, а також для контролю за дотриманням встановлених лімітів на їх відпуск для виробничих потреб. Вони є виправдувальними документами для списання матеріальних цінностей зі складу. Лімітно-забірні картки оформлює виробничо-технічний, планово-економічний або відділ постачання на одне або кілька найменувань у двох примірниках. Крім того, ці картки використовуються для обліку матеріалів, які не були використані у виробництві та повернуті на склад, без необхідності оформлення додаткових документів. Понадлімітний відпуск матеріалів або заміна одних видів матеріалів іншими дозволяється лише з дозволу уповноважених осіб. [12,56]

Відпуск матеріалів, потреба в яких виникає періодично, заміна матеріалів, а також додатковий їх відпуск оформлюються актом-вимогою на заміну або додатковий відпуск матеріалів, який поєднує в собі розпорядчий та виправдувальний документи. Акт-вимога виписується на один вид матеріалів і багаторазовий їх відпуск у межах ліміту в двох примірниках: один для одержувача (цеху, дільниці тощо), інший – для складу. Комірник зазначає в обох примірниках акта-вимоги дату та кількість відпущеного матеріалу, після чого визначається залишок.

На сьогодні нові типові форми первинних документів з обліку сировини та матеріалів не були затверджені після скасування старих форм. Держстат і Мінфін скасували низку таких форм, включно з наказами № 193 та 145 від 1996 року. Підприємства тепер мають можливість розробляти власні форми для ведення обліку, дотримуючись законодавчих вимог до первинних документів. Основна вимога — наявність обов'язкових реквізитів, визначених законодавством.

Для впорядкування руху документів і забезпечення своєчасного надходження первинних документів до бухгалтерського обліку, підприємством наказом затверджується графік документообігу. У ньому вказуються дати створення або отримання документів від інших підприємств та організацій, дата прийняття їх до обліку, а також дата передачі на обробку та до архіву. Графік документообігу оформляється у вигляді схеми або переліку робіт, що включають створення, перевірку та обробку документів, виконуваних кожним підрозділом підприємства і всіма виконавцями, із зазначенням послідовності, взаємозв'язку та строків виконання цих робіт. [18,57] За підсумком аналізу, на підприємстві ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» не було знайдено ніяких відомостей про графік документообігу. Його відсутність може призводити до затримок у роботі, втрати або некоректного ведення документів, зниження ефективності працівників та невідповідності законодавчим вимогам, оскільки налагоджений документообіг дозволяє систематизувати процеси, підвищити відповідальність персоналу та спростити комунікацію з партнерами. Тому підприємству варто розробити та впровадити графік документообігу, що забезпечить ефективність та відповідність

внутрішніх процедур нормативним вимогам. Приклад графіку який би підприємство могло застосовувати наведено в додатку Е.

Успішна організація обліку запасів вимагає чіткого розподілу обов'язків між працівниками бухгалтерії, складу та інших підрозділів. Кожен співробітник має чітко визначені завдання та несе відповідальність за конкретні етапи обліку запасів, що регулюється наявністю інструкції до кожної посади на підприємстві. Це дозволяє уникнути конфліктів, зменшити ризик помилок та підвищити ефективність контролю.

Так, можна сказати, що організація обліку запасів є критично важливою для ефективного управління ресурсами підприємства. Вона забезпечує точність даних про наявність і рух матеріальних цінностей, що дозволяє мінімізувати втрати, уникнути надлишкових запасів та забезпечити безперебійний виробничий процес.

2.2. Методика обліку запасів

Методика обліку відіграє ключову роль у забезпеченні надійного та достовірного бухгалтерського обліку. Вона створює стандартизований підхід до облікових операцій, що дозволяє порівнювати фінансові результати як між різними періодами, так і між різними підприємствами. Це забезпечує не лише точність звітності, але й прозорість фінансової діяльності, що є важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Крім того, методика обліку гарантує відповідність підприємства законодавчим вимогам, мінімізуючи ризики фінансових санкцій та юридичних проблем. Відповідно до цієї методики, створюється фінансова звітність, яка слугує основою для оцінки фінансового стану підприємства інвесторами, кредиторами та регулюючими органами.

Методика обліку запасів — це система правил і процедур, які визначають, як саме мають відображатися, оцінюватися та контролюватися запаси в бухгалтерському обліку підприємства. Ця методика включає визначення

критеріїв для визнання запасів, їхню класифікацію, вибір методу оцінки, а також облік витрат на зберігання і переміщення запасів.

Починати облік запасів необхідно з вибору методу їх оцінки. Оцінка запасів в бухгалтерському обліку здійснюється на трьох етапах (рис.2.2)

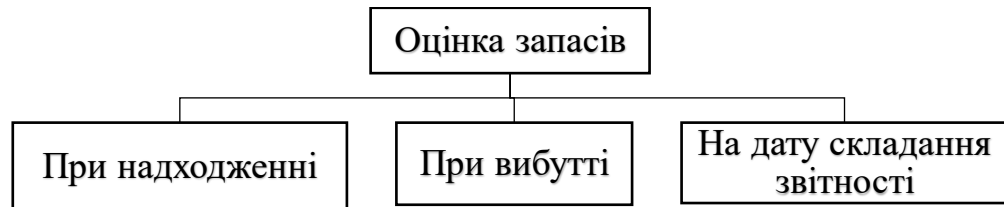

Рисунок 2.2 — Етапи оцінки запасів в бухобліку

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Оцінку запасів залежно від джерела надходження або способу оплати можна побачити в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка запасів підприємства залежно від джерела їх надходження або способу оплати

Джерело надходження	Склад первісної вартості
1	2
Придбання за плату	Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, що, в свою чергу, складається з таких фактичних витрат: • Суми, які сплачуються згідно з договором постачальнику, за вирахуванням непрямих податків; • Суми ввізного мита; • Суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; • Транспортно-заготівельні витрати (до них можна віднести витрати на заготівлю запасів, оплата за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів); • Інші витрати, що безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання.
Виготовлення власними силами	Собівартість їх виробництва, яка визначається П(С)БО 16 «Витрати»
Внесення до зареєстрованого капіталу	Погоджена засновниками справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п. 9 П(С)БО 9 «Запаси»
Безоплатне отримання	Справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п. 9 П(С)БО 9 «Запаси»

Продовження таблиці 2.1

1	2
Придбання в обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість.
Придбання в обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість отриманих запасів

Джерело: створено автором на основі даних [44,46,57]

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», певні витрати не включаються до первісної вартості запасів і належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені. Це означає, що ці витрати не додаються до собівартості запасів, а відображаються у фінансовій звітності як витрати звітного періоду. До таких витрат можна віднести [46]:

1. Понаднормові втрати і нестачі запасів;
2. Фінансові витрати (за винятком фінансових витрат, які включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»);
3. Витрати на збут;
4. Загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. [46]

Окремо необхідно розглянути транспортно-заготівельні витрати. Вони можуть обліковуватися двома методами. Перший метод передбачає їхнє пряме включення до собівартості запасів, якщо ці витрати відомі на момент надходження запасів. Проте цей метод часто є трудомістким і зазвичай застосовується на підприємствах із невеликим обсягом та оборотом запасів.

Другий метод передбачає відображення цих витрат на окремому субрахунку до рахунків обліку запасів, з подальшим щомісячним розподілом між вартістю залишку запасів і вартістю тих, що вибули або використані у

виробництві, у випадку, якщо транспортно-заготівельні витрати невідомі на момент оприбуткування запасів. [12,44,57]

Метод середнього відсотка, також відомий як метод середньозваженого відсотка, використовується для розподілу транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ) між залишками запасів і їхнім вибуттям. Суть методу полягає в тому, що наприкінці кожного місяця підраховується середній відсоток транспортно-заготівельних витрат у загальній сумі вартості запасів. Потім цей відсоток використовується для розподілу ТЗВ між тими запасами, що залишилися на кінець періоду, та тими, що були використані або продані протягом цього періоду.

В своїй діяльності досліджуване підприємство обрало другий метод і суму ТЗВ обліковує на окремому субрахунку 2801 «Транспортно-заготівельні витрати» з подальшим їх щомісячним розподілом. Даний пункт виокремлено в їх обліковій політиці.

Цей метод дозволяє рівномірно розподілити витрати на транспорт і заготівлю, і забезпечує більш точне визначення собівартості продукції, що продається, а також вартості залишків запасів на складі. Він є досить ефективним у випадках, коли обсяг запасів і ТЗВ змінюються протягом періоду. Для розрахунку середнього відсотка використовують наступну формулу (2.1):

$$\%TЗВ = \frac{TЗВ_{поч} + TЗВ_{над}}{З_{поч} + З_{над}} \times 100\% \quad (2.1)$$

де: $TЗВ_{поч}$, $TЗВ_{над}$ – транспортно-заготівельні витрати на початок місяця та ті, що надійшли за місяць відповідно;

$З_{поч}$, $З_{над}$ – запаси на початок місяця та ті, що надійшли за місяць.

Наприкінці звітної періоду транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ), що пов'язані з вибуттям запасів, списуються через застосування середнього відсотка ТЗВ. Для цього вартість запасів, які вибули, множиться на середній відсоток ТЗВ, що був визначений протягом звітної періоду (формула 2.2): [12]

$$TЗВ_B = З_B \times \% TЗВ \quad (2.2)$$

де: $TЗВ_B$ – сума ТЗВ, яка припадає на вартість запасів, що вибули;

$З_B$ – вартість запасів, що вибули.

Цей підхід дозволяє точно розподілити витрати на транспортування та заготівлю між запасами, які залишилися на підприємстві, та тими, що були використані у виробництві або реалізовані.

При відпуску у виробництво, з виробництва, продажу та іншому вибутті оцінку запасів в Україні здійснюють за одним з таких методів [46,56,12]:

- ідентифікованої собівартості;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Для всіх видів запасів, які мають однакове призначення та умови використання, використовується лише один з обраних методів оцінки при їх вибутті. Вибір методу оцінки є частиною облікової політики підприємства і не може бути змінений без вагомих причин. При виборі методів оцінки виходять з інтересів користувачів фінансової звітності, а обрані методи розкриваються у примітках до звітності. [39] В своїй обліковій політиці (Додаток Д) ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» прописало, що при відпуску запасів у виробництво, продаж чи інше вибуття, воно використовує метод ФІФО.

Розглянемо окремо кожен з цих методів, починаючи з методу ідентифікованої собівартості. Цей метод підходить для обліку запасів, які використовуються для спеціальних замовлень або проектів, а також для запасів, що не є взаємозамінними з моменту їх придбання до реалізації або виробничого використання за їх фактичною собівартістю на момент придбання. Метод ідентифікованої собівартості найбільш доцільний для матеріальних цінностей з великою вартістю. Однак його практичне застосування може бути обмежене

через різноманітність номенклатури та велику кількість ідентичних запасів, що надходять в різні періоди від різних постачальників.

Середньозважена собівартість розраховується для кожної одиниці запасів шляхом ділення сукупної вартості запасів, що залишилися на початок звітного періоду, та вартості запасів, отриманих у звітному періоді, на загальну кількість запасів, що є на початок періоду, та тих, що надійшли протягом періоду. Таким чином, середньозважена собівартість одиниці, яка вибуває, визначається за відповідною формулою [12]:

$$C_c = \frac{BЗ_{\Pi} + BЗ_{H}}{KЗ_{\Pi} + KЗ_{H}} \quad (2.3)$$

де: $BЗ_{\Pi}$ і $BЗ_{H}$ – вартість запасів на початок місяця і отриманих за місяць;

$KЗ_{\Pi}$ і $KЗ_{H}$ – кількість запасів на початок місяця і отриманих за місяць.

Запаси, що вибувають і реалізуються, в обліку визначаються шляхом множення кількості використаних запасів на середньозважену собівартість. Основним недоліком цього методу є складність обчислення середньої вартості в умовах, коли виробничі запаси постійно витрачаються або часто надходять. Однак, перевага методу полягає в тому, що вартість відпущених запасів та залишків можна визначити безпосередньо під час здійснення операції, що забезпечує більш об'єктивне уявлення про їх вартість.

Метод FIFO (First in First out) є одним із найпоширеніших методів оцінки запасів у бухгалтерському обліку. Основною перевагою цього методу є те, що він відображає логіку природного руху товарів, оскільки перші придбані запаси, які зазвичай мають нижчу собівартість через інфляцію, використовуються першими. Це забезпечує об'єктивність і систематичність обліку, що допомагає уникнути маніпуляцій з вартістю запасів і, як наслідок, з показниками прибутковості підприємства. [46,57,14]

Даний метод передбачає оцінку запасів за вартістю перших придбаних партій. Це означає, що матеріали, які були закуплені першими, першими ж

використовуються у виробництві та реалізації, тобто їх списують за цінами першого надходження. Вартість залишків на кінець періоду визначається за собівартістю останніх отриманих запасів. Основні переваги цього методу включають його простоту, систематичність і об'єктивність. Застосування методу ФІФО запобігає маніпуляціям з даними для штучного завищення або заниження вартості запасів, що сприяє більш точному відображенню запасів у балансі відповідно до їх поточної.

Метод нормативних затрат є одним з методів оцінки вартості запасів, який ґрунтується на використанні попередньо встановлених норм і стандартів для визначення витрат на виготовлення продукції або придбання запасів. Основна ідея його полягає в тому, щоб оцінити запаси за нормативними, тобто запланованими витратами, які відображаються в облікових записах. Цей метод здебільшого застосовують на промислових підприємствах зі складною технологією виробництва. Як правило, він використовується для обліку запасів, таких як незавершене виробництво та готова продукція. Однак, метод нормативних затрат має свої обмеження, зокрема, якщо нормативи встановлені неправильно або не оновлюються регулярно, це може призвести до неправильного обліку і прийняття помилкових управлінських рішень.

Метод оцінки запасів за цінами продажу полягає у визначенні вартості запасів на основі їхньої ціни продажу, з урахуванням торгівельної націнки або знижки. Цей метод використовується здебільшого в роздрібній торгівлі, де велика кількість товарів та часті зміни асортименту ускладнюють використання інших методів оцінки. [46,14]

Основний принцип цього методу полягає в тому, що запаси спочатку оцінюються за їхньою роздрібною ціною, після чого застосовується коефіцієнт, який відображає середню величину націнки на товари. Це дозволяє швидко і ефективно визначити вартість запасів, не звертаючись до складних розрахунків для кожної окремої одиниці товару. Перевага методу полягає в його простоті та зручності застосування в умовах, коли неможливо або важко відстежувати витрати на кожну одиницю товару.

Однак, метод оцінки за цінами продажу не завжди відображає точну вартість запасів. Це пов'язано з тим, що цей метод базується на розрахунках, які використовують середні показники націнки або знижок, а не конкретні витрати на кожну одиницю товару. В результаті може виникнути ситуація, коли розрахована вартість запасів відрізняється від їхньої фактичної вартості. [12,46]

З точки зору управління запасами, методи FEFO, FPFO та BBD є ключовими для компаній, які працюють з продукцією, що має обмежений термін придатності. Їх мета – забезпечити ефективну ротацію товарів, щоб уникнути втрат через псування або зниження якості. Використання цих методів дозволяє підприємствам мінімізувати витрати, пов'язані з утилізацією зіпсованих товарів, а також забезпечити споживачів продукцією з оптимальними показниками якості та безпеки.

Метод FEFO (First Expired First Out), який перекладається як «перший за терміном придатності – першим на вихід», орієнтується на відвантаження або списання товарів, що мають найближчий термін закінчення придатності. Це особливо важливо в харчовій та фармацевтичній промисловості, де будь-яке прострочення може призвести до значних фінансових втрат і ризиків для здоров'я споживачів. Використання FEFO вимагає точного контролю за термінами придатності кожної партії продукції, що робить цей метод ресурсозатратним, але водночас високоефективним з точки зору управління якістю.

Метод FPFO (First Product, First Out), або «перша виготовлена продукція – перша на вихід», ґрунтується на послідовності виробництва товарів. Він забезпечує відвантаження продукції у порядку, в якому вона була виготовлена, що дозволяє уникати накопичення застарілих товарів на складах. Такий підхід є важливим у випадках, коли товар може втрачати актуальність або морально застарівати з часом. На відміну від FEFO, FPFO більше орієнтований на збереження балансу запасів у виробничих процесах і менше зосереджений на термінах придатності.

Метод BBD (Best Before Date), або «кращий до», базується на визначенні дати, до якої продукція зберігає свої оптимальні характеристики. Це не обов'язково означає, що продукт стає небезпечним після цієї дати, однак BBD вказує на період, коли товар найкраще підходить для споживання. Використання цього методу дозволяє компаніям дотримуватись високих стандартів якості, що є особливо важливим у харчовій, косметичній та фармацевтичній галузях. Метод BBD допомагає уникати продажу продукції, що може не відповідати стандартам якості, і підвищує довіру до бренду серед споживачів.

Загалом, методи FEFO, FPFO і BBD забезпечують комплексний підхід до управління запасами, орієнтований на оптимізацію якості продукції та мінімізацію втрат. Використання цих методів дозволяє підвищити ефективність складських операцій і забезпечити відповідність продукції вимогам ринку та очікуванням споживачів.

Слід зазначити, що відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси», вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, які передаються в експлуатацію, виключається зі складу активів і вилучається з балансу. Це означає, що такі предмети не обліковуються як активи підприємства після введення їх в експлуатацію, оскільки вони вже використовуються в процесі господарської діяльності. У той же час, процедури кількісного обліку зберігаються в процесі господарської діяльності для забезпечення контролю над цими об'єктами. Це означає, що компанія продовжує контролювати кількість і стан цих об'єктів протягом усього періоду їх фактичного використання, залежно від того, де вони використовуються і ким. Такий підхід дозволяє підтримувати належний рівень контролю за використанням МШП навіть після того, як вони були списані з балансу.

Розглянемо останній етап оцінки запасів, а саме їх оцінку на дату складання звітності. Запаси в бухгалтерському обліку і звітності відображаються за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Іноді реальна вартість запасів може знижуватися через старіння, пошкодження чи зменшення ціни, і тоді вона може стати меншою за первісну вартість. За

нормами НП(С)БО 9, такі запаси частково втрачають первісно очікувану економічну вигоду. Оскільки активи мають відображатися за вартістю, яка не перевищує суму, очікувану від їх продажу або використання, запаси, що постраждали від пошкодження, старіння або зниження ціни реалізації, оцінюють і відображають у звітності за чистою вартістю реалізації. Чиста вартість реалізації визначається як очікувана ціна продажу запасів у звичайних умовах діяльності, яка розраховується шляхом вирахування з очікуваної ціни продажу витрат на завершення виробництва та збут. [46,35,57]

Суму уцінки первісної вартості запасів до чистої вартості реалізації на дату балансу включають до складу інших операційних витрат за дебетом субрахунку 946 «Втрати від знецінення запасів» із зменшенням фактичної (балансової) вартості відповідних запасів.

Якщо чиста вартість реалізації цих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, визнають інший операцій дохід (за кредитом субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності») із збільшенням вартості цих запасів.

Отже, методика обліку запасів і правильний вибір методу оцінки запасів при вибутті мають вирішальне значення для точності фінансової звітності та ефективного управління підприємством. Правильний облік запасів забезпечує достовірність інформації про фінансовий стан компанії, що, у свою чергу, дозволяє ухвалювати обґрунтовані рішення щодо управлінських і інвестиційних стратегій.

Чітке визначення вартості запасів впливає на правильність відображення витрат і доходів, що підвищує прозорість фінансової звітності та допомагає уникнути перекручувань у фінансових даних. Це також дозволяє краще контролювати витрати, оцінювати ефективність використання ресурсів і коригувати стратегії закупівель і виробництва.

Правильний метод оцінки запасів має суттєвий вплив на оцінку рентабельності продукції, що, в свою чергу, визначає ціноутворення і стратегію

продажу. Крім того, вибір методу оцінки може вплинути на податкові витрати підприємства, тому важливо уникати помилок, які можуть призвести до податкових ризиків чи штрафів.

Загалом, коректний облік і оцінка запасів дозволяють вчасно виявити та реагувати на проблеми, такі як зниження ринкових цін або погіршення якості товарів, що сприяє підтриманню фінансової стійкості і конкурентоспроможності підприємства.

2.3. Синтетичний і аналітичний облік запасів на підприємстві

Синтетичний і аналітичний облік запасів є двома ключовими аспектами бухгалтерського обліку, які взаємодіють для забезпечення точності і детальності інформації про запаси на підприємстві.

Синтетичний облік запасів фокусується на узагальненій інформації про запаси. Він забезпечує відображення загальних сум і накопичених даних у фінансовій звітності. У цьому процесі облік ведеться за основними рахунками, які об'єднують усі витрати та доходи, пов'язані із запасами. Наприклад, на рахунках «Запаси» обліковуються загальні суми наявних запасів, їх первісна вартість та залишки на певну дату. Синтетичний облік забезпечує узагальнене уявлення про вартість і зміни запасів, необхідне для складання фінансових звітів та аналізу фінансового стану підприємства. [44]

Аналітичний облік запасів забезпечує детальну інформацію про кожен вид запасів, їх кількість, якість, рух і зміни. Аналітичний облік ведеться на підставі синтетичних даних і включає детальну інформацію про кожен одиницю запасів: закупівлі, витрати, наявність на складі, переміщення між складами, а також інформацію про постачальників і покупців. Цей тип обліку допомагає в управлінні запасами на рівні деталей і забезпечує необхідні дані для оперативного управління, планування і контролю.

Обидва види обліку взаємодіють і доповнюють один одного. Синтетичний облік надає узагальнене уявлення про стан запасів, в той час як аналітичний облік

забезпечує детальні дані, необхідні для внутрішнього управлінського контролю і прийняття рішень. Разом вони забезпечують точність, прозорість і ефективність обліку запасів на підприємстві.

Для відображення запасів передбачено клас 2 «Запаси» Бухгалтерського плану рахунків. За дебетом даного класу відображають залишок та надходження запасів. За кредитом другого класу відображається витрачання, реалізація та інше вибуття виробничих запасів. Загалом клас запасів має визначений перелік субрахунків, які можна побачити в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Клас 2 «Запаси» рахунків бухгалтерського обліку

Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
1	2	3	4	5
Клас 2 Запаси				
20	Виробничі запаси	201	Сировина і матеріали	Усі види діяльності
		202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі	
		203	Паливо	
		204	Тара й тарні матеріали	
		205	Будівельні матеріали	
		206	Матеріали, передані в переробку	
		207	Запасні частини	
		208	Матеріали сільськогосподарського призначення	
		209	Інші матеріали	
21	Поточні біологічні активи	211	Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Сільськогосподарські підприємства, підприємства інших галузей, що здійснюють сільськогосподарську діяльність
		212	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		213	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети	За видами предметів		Усі види діяльності

Продовження табл. 2.2

1	2	3		4
23	Виробництво	За видами виробництва		Усі види діяльності
24	Брак у виробництві	За видами продукції		Галузі матеріального виробництва
25	Напівфабрикати	За видами напівфабрикатів		Промисловість
26	Готова продукція	За видами готової продукції		Промисловість, сільське господарство та ін.
27	Продукція сільськогосподарського виробництва	За видами продукції		Сільське господарство, підприємства інших галузей з підсобним сільськогосподарським виробництвом
28	Товари	281	Товари на складі	Усі види діяльності
		282	Товари в торгівлі	
		283	Товари на комісії	
		284	Тара під товарами	
		285	Торгова націнка	
		286	Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу	

Джерело: [41]

Матеріальні цінності, які не належать підприємству, а тимчасово зберігаються на ньому, відображають на позабалансовому рахунку 02 «Активи на відповідальному зберіганні»

У бухгалтерському обліку запасів важливо правильно відображати всі операції, що стосуються їх придбання, використання та реалізації. Для цього застосовуються різні бухгалтерські проводки, які дозволяють детально обліковувати кожний етап руху запасів.

Нижче наведено таблицю з основними проводками обліку запасів, що ілюструє, як здійснюється облік операцій на рахунках бухгалтерського обліку:

Таблиця 2.3

Кореспонденції рахунків обліку запасів підприємства

№ п/п	Господарська операція	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Отримано запаси від постачальників за вартістю без ПДВ Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	20,22,28 641	63 63

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4
2	Придбано і оприбутковано запаси через підзвітних осіб за вартістю без ПДВ	20,22,28	372
	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	372
3	Оприбутковано запаси, отримані у вигляді благодійних внесків	20,22,28	483
4	Оприбутковано безоплатно отримані запаси	20,22,28	718
5	Зараховано до складу первісної вартості запасів: – витрати із страхування, митні збори, мито, суми непрямих податків, інші витрати – транспортно-заготівельні витрати за вартістю без ПДВ за умови відстрочки платежу	20,22,28 20,22,28	63,64,65,685 63,685
6	Виявлено нестачі і псування запасів при прийманні вантажу з вини постачальника або транспортної організації	374	63,685
7	Реалізовано запаси: – списано собівартість реалізованих запасів – отримано дохід від реалізації запасів – нарахована сума ПДВ	943 36,377 701,702,712	20,22,26,28 701,702,712 641
8	Витрачення запасів	23,91,92	20,22,28
9	Безоплатно передано запаси Нараховано ПДВ	949 949	20,22,28 641
10	Використання рахунку ТЗВ: Сплачено з підзвітних сум за доставку матеріалів зі станції до складу без ПДВ Відпущено зі складу матеріали Списуються ТЗВ, що належать до відпущених матеріалів	201ТЗВ 23,91,92. 23,91,92.	372 201 201ТЗВ

Джерело: [22,46,57]

Як правило, досліджуване нами підприємство в обліку запасів використовує субрахунки 281 «Товари на складі» та 203 «Паливо». Додатково ведеться аналітика по договорах з постачальниками та покупцями, що допомагає більш детально контролювати рух запасів, відстежувати виконання умов договорів і оптимізувати процеси закупівель та продажу. Це дозволяє підприємству краще управляти запасами, планувати їх поповнення та знижувати ризики, пов'язані з недостатніми чи надлишковими запасами.

В бухгалтерії підприємства первинні документи, що фіксують рух запасів, підлягають обробці: їх таксують, на них проставляють облікові шифри видів операцій, постачальників тощо. Документи групуються за видами операцій,

джерелами надходження, напрямками використання та кореспондуючими рахунками. Наприкінці звітної місяця на основі цих первинних документів здійснюються записи у реєстри бухгалтерського обліку.

При журнальній формі обліку підсумкові дані про надходження та витрату запасів за синтетичними рахунками заносяться у Відомість № 5.1. У цій відомості визначають суму та середній відсоток транспортно-заготівельних витрат, а також фактичну собівартість витрачених запасів. Записи у Відомість № 5.1 роблять на основі документів, які узагальнюють надходження запасів на склади, в цехи, дільниці, їх витрачання та вибуття з місць зберігання за звітний період. Підсумкові кредитові дані Відомості № 5.1 переносяться в III розділ Журналу № 5, Журналу № 5А або в електронні реєстри. З журналів ці підсумкові записи переносять в Головну книгу для кожного рахунка окремо. [44,57,46]

Узагальнюючи даний підрозділ, слід зазначити, що синтетичний та аналітичний облік запасів відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного управління ресурсами підприємства. Синтетичний облік надає загальну картину руху запасів і дозволяє відстежувати основні показники, необхідні для складання фінансової звітності. Аналітичний облік, у свою чергу, забезпечує детальну інформацію про кожен вид запасів, що дозволяє точніше контролювати їх використання, здійснювати більш обґрунтоване планування і управління матеріальними ресурсами.

Спільне використання синтетичного та аналітичного обліку забезпечує всебічний контроль над запасами, допомагає виявляти відхилення від запланованих показників, а також дозволяє вчасно реагувати на зміни в потребах підприємства. Це сприяє не лише зниженню витрат, пов'язаних із надлишковими запасами, але й запобігає можливим збиткам через їх дефіцит. Таким чином, ефективна організація обліку запасів є важливим інструментом для підтримки фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

2.4. Автоматизація обліку запасів на підприємстві

Автоматизація обліку є критично важливим аспектом сучасного управління бізнесом. Вона дозволяє значно підвищити ефективність ведення бухгалтерії та управління фінансовими ресурсами. Завдяки автоматизованим системам обліку, підприємства можуть швидко обробляти великі обсяги даних, зменшувати ймовірність помилок, забезпечувати точність і своєчасність фінансової звітності.

Інформаційні технології також сприяють підвищенню прозорості бізнес-процесів, що дозволяє керівництву приймати більш обґрунтовані управлінські рішення на основі актуальних і точних даних. Крім того, автоматизовані системи можуть інтегруватися з іншими бізнес-додатками, що спрощує координацію між різними підрозділами підприємства та забезпечує цілісність даних.

Важливість автоматизації полягає також у тому, що вона дозволяє вивільнити людські ресурси від рутинних операцій, дозволяючи фахівцям зосередитися на стратегічних завданнях, таких як аналіз даних, прогнозування та розробка рекомендацій для подальшого розвитку компанії.

Сучасне програмне забезпечення щодо автоматизації обліку розвивається за двома окремими напрямками: програми електронних таблиць або електронні бази даних (Excel, Access корпорації Microsoft, SQL, SuperCalc фірми Computer Associates) і безпосередньо бухгалтерські програми. [29]

Програми електронних таблиць, такі як Excel, дозволяють легко створювати, зберігати та аналізувати числові дані. Вони дають змогу автоматизувати розрахунки, складати звіти та проводити аналіз даних. Це ідеальний інструмент для підприємств, які потребують гнучкості в обліку і часто працюють із змінними даними. Щодо електронних баз даних (наприклад, Access, SQL), то вони надають можливість зберігати великі обсяги інформації та організовувати її у структурований спосіб.

Що ж стосується безпосередньо бухгалтерських програм, то вони спеціалізуються на веденні бухгалтерського обліку, надаючи функціонал для автоматизації всіх етапів обліку, від введення первинних документів до

складання фінансової звітності. Вони інтегрують дані з різних джерел, забезпечуючи точність і актуальність інформації. Використання таких програм значно спрощує процес обліку запасів, забезпечує швидкий доступ до необхідної інформації.

До часто використовуваних бухгалтерських програм можна віднести [40]:

1. BAS Бухгалтерія;
2. MASTER: Бухгалтерія;
3. Дебет Плюс;
4. BOOKKEEPER;
5. Парус-Бухгалтерія.

MASTER: Бухгалтерія — це сучасна українська програма, призначена для автоматизації ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різного масштабу. Дана програма автоматизує ключові бухгалтерські процеси, включаючи облік запасів, основних засобів, розрахунки з контрагентами, нарахування заробітної плати та податковий облік. Вона підтримує модульну структуру, дозволяючи налаштовувати її під специфіку підприємства, забезпечує інтеграцію з іншими системами, автоматично формує фінансову та податкову звітність відповідно до українського законодавства, і регулярно оновлюється для відповідності законодавчим змінам. [64]

Дебет Плюс — це бухгалтерська програма, орієнтована на автоматизацію обліку для малого та середнього бізнесу в Україні. Система управління підприємством "Дебет Плюс" має модульну структуру, що дає можливість споживачам підібрати оптимальний комплект поставки, з функціональністю, що відповідає потребам підприємства. Інформація в програмі зберігається у вигляді документів. Її можна умовно поділити на первинну (первинні документи, початкові залишки, проведення та довідники), розрахункову (вихідні документи) і керуючу (параметри системи). Тут також можливий облік різних ділянок підприємства та існує можливість автоматичного зведення балансу. Приклад прибуткування запасів за допомогою даної програми наведено на рис. 2.3.

Прибуткування ТМЦ: додавання

Стр.1 Розширення Теми

110 - Прибуткування ТМЦ № 10 від 30.01.2023 у UAH курс: Нац. Банк

Супровідний документ № від <пуста>

Постачальник: 138: ФОП Шука Р.П. ... договір № ...

Підрозділ: 1: Матеріальний склад

МВО: 15: Чернухіна Сніжана Сергіївна

Рахунок: 20 203 0

Пошук: Все поля

№	Код	Найменування	Од.	Кількість	Ціна прих.	Сума	Ціна приходу(н.в.)	Сума(н.в.)	Облікова ціна	Сума	Рах.	С/рах	Ст	Ан.1	Ан.2	Ан.3	Підр.	МВ
1	203.08	Тосол	л	100.000	45.833333400	4 583.33	45.833333400	4 583.33	45.833333400	4 583.33	20	203	0	0	0	0	1	15

Разом у валюті: 4583.33 Разом у грн.: 4583.33 ПДВ: 3 ПДВ 20% сума ПДВ: 916.67 Кіл-ть: 100.000

Разом з ПДВ у грн.: 5500.00

Підзвітник, від якого оприбутковано

Сума транспортних витрат (без ПДВ) 0.00

Сума ПДВ з ТЗВ 0.00

Транспортна організація

Зберегти Застосувати Скасувати

Рисунок 2.3 — Прибуткування запасів в програмному забезпеченні «Дебет ПЛЮС»

Бухгалтерський сервіс "БукКіпер" (BookKeeper) є сучасним онлайн-інструментом, який спрощує ведення бухгалтерського обліку для малого та середнього бізнесу. Цей сервіс орієнтований на автоматизацію повсякденних бухгалтерських завдань, таких як розрахунок податків, облік доходів і витрат, формування фінансової звітності, а також взаємодію з державними органами через електронні сервіси.

"БукКіпер" надає можливість вести облік кількох підприємств одночасно, працювати з різними податковими режимами, а також інтегрується з банківськими системами для автоматичного завантаження виписок і проведення платежів. Простір також підтримує зберігання даних у хмарі, що забезпечує доступ до бухгалтерської інформації з будь-якого пристрою з інтернетом, гарантує безпеку даних та їх регулярне резервне копіювання.

З початком повномасштабної війни кількість користувачів сервісу БукКіпер серед благодійних фондів, громадських організацій та волонтерських об'єднань значно зросла. Це стало можливим завдяки простому інтерфейсу програми, який полегшує освоєння нової облікової системи, а також наявності повного функціоналу для ведення обліку неприбуткових організацій. На час

воєнного стану для всіх користувачів була введена добровільна оплата за користування онлайн-бухгалтерією. Приклад списання запасів можна побачити на рис. 2.4. [62]

Акт списання № 2 від 28.05.2024

Склад: Головний офіс Проект:

Списання на: 947 Нестачі і втрати від псування цінностей

+ Додати рядок + Додати списком + Імпортувати з файлу

№ з.п.	Артикул	Назва	Од. вим.	Кількість	Ціна	Сума
1	111111	Гвозди	пач	34	0,00	0,00
Разом						0,00

+ Додати рядок + Додати списком

Примітка:

Рисунок 2.4 — Списання запасів у сервісі «БукКіпер»

Найпопулярнішою бухгалтерською програмою на даний час можна вважати «BAS Бухгалтерія». Програми BAS можна використовувати на всіх господарчих та комунальних підприємствах організаційно правових форм ведення бізнесу, окрім бюджетних установ, бо немає можливості ведення обліку на бюджетних рахунках. Основні можливості програми включають автоматизацію обліку основних господарських операцій, управління грошовими коштами, облік ПДВ та ін. BAS Бухгалтерія також підтримує ведення обліку кількох організацій в одній інформаційній базі, що дозволяє ефективно управляти групою компаній. [61]

Особливістю даного програмного забезпечення можна назвати те, що були розроблені спеціалізовані рішення бухгалтерських програм BAS для таких галузей:

- ПММ;
- Сільське господарство;
- Будівництво;
- Громадське харчування;

– Медицина.

ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» в своїй діяльності користується використовує програму «BAS Бухгалтерія». Проведення реалізації за допомогою даного ПЗ можна побачити на рис 2.5. Також програма має типові звіти які будуються на основі даних про господарські операції накопичених по рахунках обліку: [61]

– Оборотно-сальдова відомість в цілому та окремо можна розглянути за рахунком. Звідси ж можна розглянути аналіз рахунка та картку рахунка в різних угрупованнях (за договорами або контрагентами);

– Шахова відомість; Головна книга. Дані звіти формуються по всіх балансових рахунках, та аналізують стан ведення бухгалтерського обліку в цілому, по всіх розділах обліку.

N	Номенклатура	Кількість	Од.	К.	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ	%П...	Сума ПДВ
1	Банка 05-053П-I-82-500 (Пакет по 15 шт)	21 000,000	шт	1,000	4,81	101 010,00	20%	20,40
2	Банка 05-054П-I-82-2000 (пакет по 9 шт)	7 776,000	шт	1,000	12,50	97 200,00	20%	19,60
3	Банка 05-016П-I-82-3000 (пакет по 6 шт)	3 024,000	шт	1,000	17,64	53 343,36	20%	10,75
4	Банка 05-049П-III-5-82-1-500 (пакет по 15 шт.)	8 400,000	шт	1,000	4,81	40 404,00	20%	8,32
5	Банка 04-006П-III-2-82-1500 (пакет по 9 шт)	4 941,000	шт	1,000	10,23	50 546,43	20%	10,23

Рисунок 2.5 — Реалізація запасів у програмі «BAS Бухгалтерія»

Так, за допомогою автоматизованих програм можна легко створювати первинні документи. Створюючи документ реалізації, списання та оприбуткування запасів програма автоматично робить проведення всіх необхідних проводок, що значно заощаджує час бухгалтерів.

Частину оборотно-сальдової відомості по рахунку 281 досліджуваного підприємства можна побачити на рис. 2.6.

← → ☆ Оборотно-сальдова відомість по рахунку 28 за 2024 г.						
Період: 01.01.2024 — 31.12.2024 Рахунок: 28						
Сформувати Показати настройки 🔍 ↺ Друк 🖨️ Регістр обліку ▾						
"АГРОПЛІДЕКСПОРТ" ТОВ Оборотно-сальдова відомість по рахунку 28 за 2024 г. Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)						
Рахунок Податк. призн. Номенклатура	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
28	4 594 521,68		22 945 196,67	17 752 765,46	9 786 952,89	
281	4 594 521,68		22 945 196,67	17 752 765,46	9 786 952,89	
Обл. НДС	4 594 521,68		22 945 196,67	17 752 765,46	9 786 952,89	
Банка скляна I-82-1000 СКО			455 232,00	455 232,00		
Банка скляна I-82-2000 СКО			7 560,00		7 560,00	
Банка скляна I-82-500 СКО			364 695,00	144 095,00	220 600,00	
Банка скляна III-5-82-1-2000 ТО			7 776,00		7 776,00	
Банка скляна III-5-82-1-330 ТО			22 550,00		22 550,00	
Банка скляна III-7-100-1-4250 ТО			5 880,00	5 880,00		
Банка скляна III-82-1000 ТО			453 652,00	421 732,00	31 920,00	
Банка скляна III-82-1500 ТО			227 346,75	227 115,00	231,75	

Рисунок 2.6 — Оборотно-сальдова відомість по рахунку 28 ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ»

Відкривши оборотно-сальдову відомість підприємства можна дізнатися основне про стан підприємства. В нашому випадку, розглянувши 281 рахунок, ми можемо знайомитись з номенклатурою підприємства, оборотами товарів та їх залишками.

Автоматизувати облік на досліджуваному підприємстві також допомагають сервіси електронного документообігу, а саме: сервіси Вчасно та М.Е.DOC.

«Вчасно» — це український сервіс для електронного документообігу, що забезпечує швидкий та безпечний обмін документами між компаніями та контрагентами в електронному форматі. Сервіс дозволяє створювати, підписувати, надсилати, отримувати, зберігати та керувати документами онлайн, що значно скорочує час та витрати на паперовий документообіг.

Основні функції «Вчасно» включають можливість підписання документів електронним цифровим підписом (ЕЦП), інтеграцію з обліковими системами, такими як BAS та іншими ERP-системами, зберігання документів у захищеному хмарному сховищі, а також відстеження статусу документів у реальному часі.

М.Е.DOC також є українським сервісом, який забезпечує просте надсилання звітності до контролюючих органів і обмін первинними документами між партнерами. З його допомогою можна оперативно створити або імплементувати звіт з облікової системи, підписати його електронним підписом

(КЕП), надіслати до відповідного органу контролю та отримати підтвердження про доставку. [40]

Обидва сервіси є корисними для дистанційного обміну з контрагентами, що в сучасному світі та нинішній ситуації в Україні є дуже доречним.

Загалом, можна сказати, що на сучасному етапі розвитку, підприємства просто не можуть обійтись без автоматизації і це вже торкнулося кожного. Автоматизація бухгалтерського обліку, зокрема обліку запасів, є критично важливою для підвищення точності, швидкості та ефективності фінансових процесів. Вона суттєво знижує ймовірність помилок, які можуть виникати при ручному введенні даних, що забезпечує більш точний облік запасів і фінансових транзакцій. Крім того, автоматизація дозволяє значно зекономити час, витрачений на рутинні завдання, таким чином, бухгалтерам надається можливість зосередитися на стратегічному управлінні та аналізі. Це також сприяє покращенню контролю над запасами, допомагаючи уникнути їх перевищення або дефіциту, і забезпечує дотримання вимог законодавства та регуляторних стандартів через точне і своєчасне подання звітності.

Використання бухгалтерських програм, незважаючи на їх численні переваги, супроводжується певними недоліками та викликами, що можуть впливати на ефективність і стабільність бухгалтерського обліку на підприємстві.

По-перше, впровадження та підтримка бухгалтерських програм можуть потребувати значних фінансових витрат. До цих витрат належать не лише первинна закупівля програмного забезпечення, але й витрати на його налаштування, навчання персоналу, оновлення, а також на обслуговування та технічну підтримку. Програмне забезпечення також потребує періодичного оновлення для відповідності чинним законодавчим вимогам, що може збільшувати витрати.

По-друге, для коректного функціонування бухгалтерських програм потрібна наявність кваліфікованих ІТ-спеціалістів, які можуть забезпечити їх належну роботу та вчасне оновлення.

Також важливим аспектом є кібербезпека. Зберігання фінансових даних в електронному вигляді завжди несе ризики, пов'язані з можливістю несанкціонованого доступу або витоку інформації. Навіть за умови високого рівня захисту, завжди існує ризик кібератак, що може мати серйозні наслідки для фінансової безпеки підприємства.

Таким чином, попри очевидні переваги автоматизації облікових процесів, впровадження та використання бухгалтерських програм вимагає врахування зазначених недоліків та викликів для забезпечення ефективної роботи підприємства.

Даний розділ був присвячений детальному висвітленню організаційних аспектів, методик та інструментів обліку запасів на підприємстві. Зокрема, описано документальне забезпечення облікових операцій, яке гарантує належний рівень контролю за рухом товарно-матеріальних цінностей.

Викладена методика обліку запасів демонструє, що підприємство дотримується нормативних вимог та використовує системний підхід до оцінки, класифікації й відображення запасів у бухгалтерських рахунках. Особливу увагу приділено синтетичному та аналітичному обліку, що забезпечує прозорість та деталізацію даних для внутрішнього та зовнішнього аналізу.

У розділі також проаналізовано процеси автоматизації обліку запасів, які суттєво підвищують ефективність роботи підприємства, мінімізують помилки в облікових операціях та сприяють оперативності в обробці інформації.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що система обліку запасів на підприємстві є структурованою, ефективною та сучасною, що створює передумови для підвищення управлінської ефективності та оптимізації витрат.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Організація та методика аналізу запасів

Економічний аналіз є невід'ємною частиною процесу управління підприємством, який допомагає розкрити сутність фінансово-господарських процесів, виявити їх основні тенденції та закономірності, а також розробити обґрунтовані рішення для підвищення ефективності діяльності. Економічний аналіз включає систематичне вивчення, оцінку та інтерпретацію економічних показників підприємства, що дозволяє керівництву виявляти сильні та слабкі сторони в діяльності підприємства і приймати своєчасні та ефективні управлінські рішення.

Існує кілька видів економічного аналізу, кожен з яких має свою специфіку і застосовується в залежності від завдань та цілей дослідження (рис. 3.1).

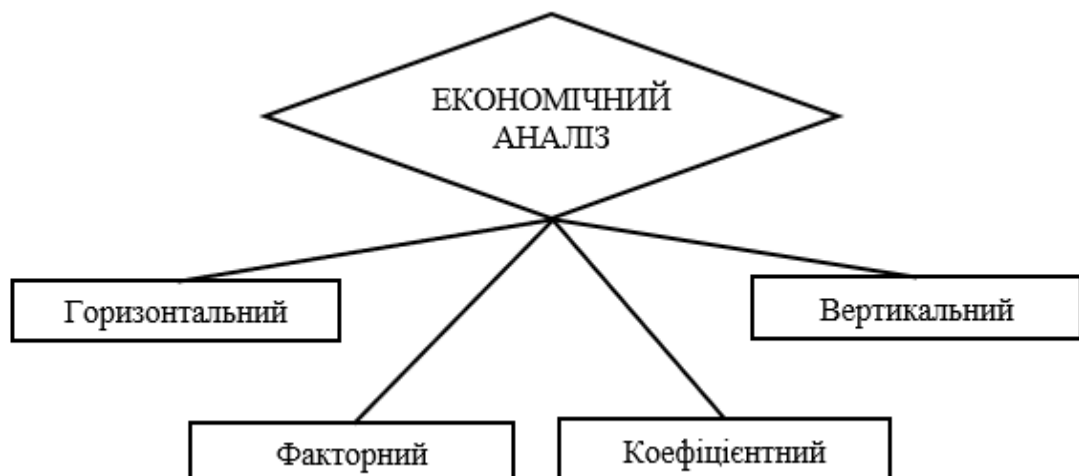

Рисунок 3.1 — Види економічного аналізу

Горизонтальний аналіз – це аналіз динаміки показників у часі. Він допомагає визначити, як змінювалися економічні показники підприємства за

певний період, наприклад, за кілька років. Він дозволяє оцінити тенденції в розвитку підприємства і виявити позитивні або негативні зміни. [55]

Вертикальний аналіз – цей вид аналізу передбачає визначення структури певного показника і відображення його частки в загальній сумі. Наприклад, вертикальний аналіз балансу підприємства дозволяє оцінити частку кожної статті активів або пасивів у загальному підсумку балансу. Такий аналіз дозволяє виявити, які статті мають найбільший вплив на фінансовий стан підприємства.

Коефіцієнтний аналіз – це аналіз, який передбачає розрахунок і порівняння різних фінансових коефіцієнтів, що характеризують різні аспекти діяльності підприємства (ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість тощо). Коефіцієнтний аналіз дозволяє зробити висновки про фінансовий стан підприємства, ефективність його діяльності та потенційні ризики. Даний вид аналізу нами було використано при розрахунку ключових фінансових коефіцієнтів для аналізу фінансового стану ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» за 2021-2023 роки, що допомогло нам краще ознайомитися зі станом досліджуваного підприємства.

Факторний аналіз – цей аналіз використовується для виявлення факторів, що впливають на зміну певного економічного показника. Факторний аналіз дозволяє оцінити вклад кожного фактора у зміну результативного показника і визначити, які з них мають найбільший вплив на діяльність підприємства. [55]

Застосування економічного аналізу до запасів підприємства дозволяє визначити оптимальний рівень запасів, оцінити ефективність їх використання та виявити проблеми, пов'язані з їх надлишком або дефіцитом. Аналіз запасів допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо закупівлі, зберігання та використання запасів, що сприяє підвищенню рентабельності та зниженню витрат. Це також дозволяє уникнути простоїв у виробництві та забезпечити безперебійне постачання продукції на ринок.

Організація аналізу запасів передбачає створення системи збору, обробки та збереження даних про запаси. На підприємстві повинна бути налагоджена

система обліку, яка дозволяє своєчасно отримувати інформацію про наявність, рух та стан запасів. Ця система повинна включати такі складові:

1. Призначення спеціалістів або підрозділів, які будуть відповідати за організацію аналізу запасів. Це може бути бухгалтерія, економічний відділ або служба внутрішнього аудиту;
2. Створення нормативних документів, що регулюють порядок ведення обліку, оцінки та аналізу запасів. До таких документів можуть належати положення про облік запасів, інструкції щодо проведення інвентаризації, методики оцінки та обліку;
3. Ведення документації, що фіксує операції надходження, використання та вибуття запасів. Це дозволяє забезпечити прозорість та точність обліку;
4. Впровадження програмного забезпечення для автоматизації процесів обліку запасів, що дозволяє оперативно отримувати необхідну інформацію та знижувати ймовірність помилок.

Методика аналізу запасів є важливою складовою управління ресурсами підприємства, спрямованою на оптимізацію обсягів запасів, оцінку їх структури, динаміки та ефективності використання, а також на визначення впливу запасів на фінансові показники діяльності підприємства.

Першим етапом аналізу запасів є оцінка обсягів і структури запасів, що передбачає дослідження загального обсягу запасів та їх розподіл за основними групами: сировина, матеріали, готова продукція, незавершене виробництво тощо. Важливим аспектом є визначення частки кожної групи у загальному обсязі запасів, а також аналіз змін цих показників у динаміці. [51]

Другий етап – це аналіз динаміки запасів, який дозволяє виявити тенденції зміни їх обсягів у часі. Дослідження динаміки запасів сприяє оцінці їх відповідності виробничим та комерційним потребам підприємства, а також виявленню можливих резервів для підвищення ефективності їх використання.

На третьому етапі здійснюється оцінка ефективності використання запасів, яка може включати розрахунок показників оборотності запасів, середнього

строку зберігання, коефіцієнту використання виробничих запасів тощо. Ці показники надають можливість оцінити, наскільки раціонально підприємство використовує свої ресурси.

До четвертого етапу можна віднести аналіз впливу запасів на фінансові результати підприємства. На цьому етапі досліджується, як зміна обсягів і структури запасів відображається на витратах, рентабельності, прибутковості та ліквідності підприємства. Такий аналіз дозволяє визначити ступінь впливу запасів на досягнення фінансових цілей підприємства.

Заключним етапом є аналіз ризиків, пов'язаних з утриманням запасів. Він включає оцінку ризиків, що виникають у зв'язку з надмірним накопиченням або нестачею запасів, а також ризиків втрати їх вартості чи недостатності для забезпечення виробничого процесу.

Для визначення змін у структурі активів проведемо вертикальний (табл.3.2) і горизонтальний (табл. 3.1) аналіз балансу підприємства.

Таблиця 3.1

Горизонтальний аналіз звітності ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Основні засоби, кінцева вартість	-	-	611,0	-	+611,0	0,0	-
Необоротні активи, всього	-	-	611,0	-	+611,0	0,0	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	0,3	0,3	190,4	0,0	+190,1	0,0	+63366,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,2	1,2	545,7	+1,0	+544,5	500,0	+45375,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	31,3	0,0	268,0	-31,3	+268,0	-100,0	-
Запаси	-	-	4594,5	-0,0	+4594,5	0,0	-
Гроші та їх еквіваленти	1,4	0,1	11,8	-1,3	+11,7	-92,9	+11700,0
Витрати майбутніх періодів	-	-	0,6	-	+0,6	-	-
Інші оборотні активи	15,2	15,2	124,0	0,0	+108,8	0,0	+715,8
Оборотні активи, всього	48,4	16,8	5735,0	-31,6	+5718,2	-65,3	+34036,9
Активи, всього	48,4	16,8	6346,0	-31,6	+6329,2	-65,3	+37673,8
Зареєстрований капітал	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток/збиток	-150,3	-181,5	1198,2	-31,2	+1379,7	+20,76	-560,2
Власний капітал, всього	-50,3	-81,5	1298,2	-31,2	+1379,7	+62,03	-1492,9

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	-	-	7,7	-	+7,7	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	-	302,9	-	+302,9	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	6,0	0,0	4182,7	-6,0	+4182,7	-100,00	-
Інші поточні зобов'язання	92,7	98,3	554,5	+5,6	+456,2	+6,0	+464,1
Поточні зобов'язання, всього	98,7	98,3	5047,8	-0,4	+4949,5	-0,4	+5035,1
Пасиви, всього	48,4	16,8	6346,0	-31,6	6329,2	-65,3	37673,8

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б

Так, можна зробити висновок, що підприємство у 2023 році зазнало значних змін у своїй фінансовій структурі порівняно з попередніми роками.

Активи підприємства суттєво зросли, особливо за рахунок збільшення оборотних активів. Зокрема, з'явилися нові активи, такі як основні засоби та запаси, які раніше не відображалися на балансі. Це може свідчити про активний розвиток підприємства або зміну напрямку діяльності.

Водночас, власний капітал підприємства у 2023 році різко збільшився, що відбулося за рахунок значного зростання нерозподіленого прибутку. Однак, у 2021-2022 роках підприємство зазнавало збитків, що знижувало його власний капітал.

Поточні зобов'язання також різко зросли у 2023 році, зокрема кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Це може вказувати на збільшення обсягів закупівель або необхідність підприємства залучати додаткові ресурси для забезпечення своєї діяльності.

Таблиця 3.2

Вертикальний аналіз звітності ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» за 2021-2023 рр.

Показники	Частка у % до суми балансу		
	2021	2022	2023
1	2	3	4
Основні засоби, кінцева вартість	0,0	0,0	9,6
Необоротні активи, всього	0,0	0,0	9,6

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	0,6	1,8	3,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,4	7,1	8,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	64,7	0,0	4,2
Запаси	0,0	0,0	72,4
Гроші та їх еквіваленти	2,9	0,6	0,2
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0
Інші оборотні активи	31,4	90,5	2,0
Оборотні активи, всього	100,0	100,0	90,4
Активи, всього	100,0	100,0	100,0
Зареєстрований капітал	206,6	595,2	1,6
Нерозподілений прибуток/збиток	-310,5	-1080,4	18,9
Власний капітал, всього	-103,9	-485,1	20,5
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	0,0	0,0	0,1
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,0	0,0	4,8
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	12,4	0,00	65,9
Інші поточні зобов'язання	191,5	585,1	8,7
Поточні зобов'язання, всього	203,9	585,1	79,5
Пасиви, всього	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено автором на основі Додатків А, Б

У 2023 році структура активів підприємства зазнала значних змін: з'явився основний засіб, у вигляді автомобіля, і тепер дана група активів стала складати 9,6% від суми балансу, а запаси тим часом збільшилися до 72,4%, що свідчить про значний обсяг товарних запасів. Частка власного капіталу в структурі зросла до 20,5%, що вказує на покращення фінансового стану підприємства. Натомість поточні зобов'язання зменшилися до 79,5%, що свідчить про зниження боргового навантаження і покращення ліквідності.

Зазвичай, аналіз запасів проводиться щоквартально або щомісячно. Щоквартальний аналіз дозволяє підприємству оцінити загальні тенденції у зміні запасів та приймати стратегічні рішення щодо їх управління. Така періодичність підходить для підприємств із стабільним виробничим циклом, де запаси змінюються відносно рівномірно протягом року.

У періоди підвищеної ділової активності, таких як святкові сезони, введення нових продуктів на ринок або суттєві зміни ринкової кон'юнктури, аналіз запасів може проводитися ще частіше, наприклад, щотижня. Така частота аналізу дає змогу оперативно виявляти проблеми, що виникають, і приймати необхідні коригувальні заходи, як-от додаткові закупівлі, зміна планів виробництва або перерозподіл ресурсів. Крім регулярного аналізу, на підприємстві може проводитися позаплановий аналіз запасів у випадках, коли відбуваються різкі зміни зовнішнього середовища або внутрішні зміни в процесах, що потребують негайного перегляду управлінських рішень.

Загалом застосування економічного аналізу до запасів підприємства дозволяє визначити оптимальний рівень запасів, оцінити ефективність їх використання та виявити проблеми, пов'язані з їх надлишком або дефіцитом. Аналіз запасів допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо закупівлі, зберігання та використання запасів, що сприяє підвищенню рентабельності та зниженню витрат. Це також дозволяє уникнути простоїв у виробництві та забезпечити безперебійне постачання продукції на ринок.

Таким чином, організація та методика аналізу запасів є важливим інструментом для забезпечення стабільного функціонування підприємства, підвищення ефективності його діяльності та забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

3.2. Організація та методика аудиту запасів

Внутрішній контроль і аудит відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного управління підприємством, підвищуючи його конкурентоспроможність і стійкість до ризиків. У сучасному динамічному середовищі, де конкуренція та законодавчі вимоги постійно зростають, регулярний внутрішній аудит стає необхідністю.

Внутрішній контроль запасів на підприємстві є важливою складовою загальної системи управління, спрямованою на забезпечення ефективного використання ресурсів, запобігання втратам, а також на підтримку достовірності фінансової звітності. Він включає комплекс процедур, політик та заходів, які допомагають забезпечити належний облік, збереження та використання запасів, мінімізувати ризики крадіжок, псування або несанкціонованого використання матеріальних цінностей. [50]

Методи внутрішнього контролю на підприємствах включають різні підходи, які допомагають забезпечити ефективне управління, точний облік і збереження активів. Такі методи та результат від них, можна побачити в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Методи внутрішнього контролю

Метод	Результат
Перевірки та ревізії	Дозволяють виявити порушення, помилки або шахрайські дії. Ревізії можуть здійснювати як внутрішні, так і зовнішні аудитори.
Інвентаризація	Дозволяє виявити недостачі, надлишки та інші невідповідності в обліку.
Аналіз та контроль за дотриманням бюджетів	Порівняння фактичних витрат із запланованими допомагає ідентифікувати відхилення та їх причини, що сприяє уникненню перевитрат і підвищенню ефективності використання ресурсів.
Розмежування обов'язків	Чітке розмежування функцій серед працівників знижує ризик конфліктів інтересів та шахрайства. Наприклад, одні співробітники відповідають за приймання запасів, інші — за їх облік, а ще інші — за інвентаризацію.
Використання сучасних інформаційних технологій	Автоматизація облікових процесів та аналізу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення значно підвищує точність, надійність і ефективність внутрішнього контролю.
Моніторинг і контроль ризиків	Систематичне виявлення, оцінка та управління ризиками допомагають забезпечити стабільність підприємства та знизити ймовірність виникнення загроз.

Джерело: розроблено автором на основі [51]

Організація інвентаризації на підприємстві є ключовим елементом внутрішнього контролю. Вона дозволяє виявити залишки або недостачі, а також перевірити відповідність умовам зберігання запасів. Отримані дані слугують основою для ухвалення нових управлінських рішень щодо внутрішнього контролю.

Інвентаризація — це процес перевірки та обліку наявності та стану активів і зобов'язань на підприємстві. Її метою є точне визначення фактичної кількості та якості ресурсів, порівняння їх з даними бухгалтерського обліку, а також виявлення можливих відхилень, недостач або надлишків. Інвентаризація запасів здійснюється згідно з вимогами Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879, за місцями їх зберігання та окремо за матеріально відповідальними особами.

Дана перевірка проводиться з певною періодичністю, що визначається внутрішніми нормативними документами підприємства або чинним законодавством. Вона є важливим інструментом забезпечення достовірності облікових даних та гарантії правильності фінансової звітності підприємства.

При використанні такого виду внутрішнього контролю, спочатку визначають місця зберігання запасів і закріплених за ними матеріально відповідальних осіб. Інвентаризацію проводять за місцем зберігання і з урахуванням відповідальних осіб, щоб забезпечити точність обліку. Процедура розпочинається із складання наказу на проведення інвентаризації та призначення інвентаризаційної комісії.

Далі проводиться безпосередній підрахунок, зважування або вимірювання запасів. Усі матеріальні цінності записуються в інвентаризаційні описи із зазначенням їхньої кількості та характеристик, таких як найменування, одиниця виміру, вартість та кількість за даними бухгалтерського обліку. Під час цього процесу також зіставляються фактичні дані з даними обліку. [50]

Особлива увага приділяється виявленню недостач і надлишків. Якщо такі факти виявляються, складаються акти для їх підтвердження. Окремо

контролюються малоцінні та швидкозношувані предмети, для яких інвентаризаційні описи можуть не складатися, а перевірка здійснюється через зіставлення з оперативним обліком.

Після завершення інвентаризації бухгалтерія відображає фактичну наявність цінностей у відповідних інвентаризаційних описах та порівнює їх із даними бухгалтерського обліку, щоб встановити результат інвентаризації: відповідність фактичних залишків запасів обліковим даним, наявність нестач або надлишків. Результати цього аналізу заносять у порівняльну відомість, включаючи лише ті позиції, за якими було виявлено розбіжності. У разі виявлення нестач або надлишків, матеріально відповідальна особа зобов'язана надати письмові пояснення щодо причин їх виникнення. [57]

При оприбуткуванні надлишків запасів, виявлених під час інвентаризації або інших перевірок, в бухгалтерському обліку роблять запис, що відображає збільшення активів підприємства. Це здійснюється через дебетування рахунків, які відповідають за відповідні групи запасів, залежно від їхнього призначення та типу. Таким чином, бухгалтер проводить наступну проводку:

Дт 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28,

Кт 719 (інші доходи від операційної діяльності).

Це означає, що вартість надлишків запасів відображається як дохід, що виникає від операційної діяльності, не пов'язаної безпосередньо з основною діяльністю підприємства.

У випадку виявлення нестачі або втрат від псування запасів, підприємство відображає їх в бухгалтерському обліку шляхом зменшення вартості запасів та віднесення цієї суми на витрати. Це робиться через дебетування рахунку витрат і кредитування рахунків відповідної групи запасів. Запис здійснюється наступним чином [47]:

Дт 947 (нестачі та втрати від псування цінностей)

Кт 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28 (відповідні рахунки обліку запасів).

Одночасно з цим, на позабалансовому рахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей» відображається балансова вартість

списаних сум нестач і втрат від псування запасів до моменту прийняття рішення щодо встановлення винної особи. Якщо винуватців не виявлено, такі нестачі відносять на витрати підприємства, але відповідно до податкового законодавства необхідно нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ. У такому разі здійснюють такі бухгалтерські записи:

Дт 949 Кт 20 та інші – на облікову вартість цінностей;

Дт 949 Кт 641 – на суму податку на додану вартість (ПДВ).

У випадку, коли винуватець нестачі чи псування запасів встановлений, розмір нанесених збитків підлягає відшкодуванню за рахунок винних осіб. Розмір відшкодування нестач запасів понад норми природних втрат розраховують за формулою:

$$Pзб = [(Б-А) \times Іінф + ПДВ + Азб) \times 2 + Вп + Вр] \quad (3.1)$$

де *Pзб*- розмір збитків, грн .;

Б - балансова вартість на момент встановлення факту нестачі матеріальних цінностей, грн .;

А - амортизаційні відрахування, грн .;

Іінф - загальний індекс інфляції, який розраховується на підставі щомісячно визначених Мінстатом індексів інфляції;

ПДВ - розмір податку на додану вартість, грн.;

Азб - розмір акцизного збору, грн.;

Вп - фактичні витрати підприємства для відновлення пошкоджених або придбання нових матеріальних цінностей;

Вр - фактична вартість робіт з відновлення за цінами на день вчинення правопорушення (витрати на доставку матеріалів і усунення пошкоджень.

Сума, що підлягає відшкодуванню винною особою, зараховується до дебіторської заборгованості і враховується в доходах поточного звітного періоду. Відшкодування суми відображається за дебетом рахунків грошових коштів шляхом її внесення до каси підприємства або через утримання із заробітної плати

матеріально відповідальної особи, одночасно списується раніше відображена сума дебіторської заборгованості. Далі, частина відшкодованої суми, що відповідає виявленій недостатчі, списується на фінансовий результат підприємства, а залишок перераховується до бюджету. Після встановлення винних осіб сума нестачі списується з позабалансового рахунку.

Нами було проведено інвентаризацію запасів на підприємстві ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ». Проведена інвентаризація товарно-матеріальних цінностей, оформлена в інвентаризаційному описі № 1 від 30 червня 2024 року (Додаток Л), засвідчила, що фактична наявність запасів повністю відповідає даним бухгалтерського обліку. Жодних відхилень, нестач або надлишків не виявлено.

Ці результати свідчать про те, що на підприємстві успішно організовано облік і контроль за збереженням товарно-матеріальних цінностей. Матеріально відповідальні особи виконують свої обов'язки з високим рівнем відповідальності, а всі операції з обліку є прозорими та надійно відображаються в документації.

Такий рівень організації обліку зміцнює довіру партнерів, інвесторів і контролюючих органів до діяльності підприємства, а також сприяє забезпеченню стабільності господарської діяльності. Підтримка поточного рівня контролю та періодичне проведення подібних перевірок гарантують достовірність даних і збереження майна.

Проведення внутрішнього аудиту на підприємстві є важливим елементом системи контролю, оскільки дозволяє своєчасно виявляти недоліки в управлінських та фінансових процесах, а також знижувати ризики, пов'язані з діяльністю підприємства. Однак, внутрішній аудит не завжди може забезпечити повну об'єктивність і незалежність у своїх висновках, оскільки його результати можуть залежати від внутрішніх політик та впливу керівництва підприємства. У таких випадках особливо важливим є залучення зовнішніх, незалежних аудиторів. Незалежний аудит надає додаткову гарантію об'єктивності перевірки,

оскільки виконується фахівцями, які не пов'язані з діяльністю компанії, що сприяє підвищенню довіри з боку інвесторів, партнерів і регуляторних органів.

Для того, щоб забезпечити користувачів вичерпною, достовірною та неупередженою інформацією про запаси, аудитор повинен виконати низку ключових завдань. [50] По-перше, це контроль за дотриманням підприємством чинного законодавства під час виконання операцій із запасами, що дозволяє уникати правових порушень. По-друге, аудитору необхідно перевірити, чи відповідає облікова політика підприємства вимогам щодо відображення запасів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Одним з важливих аспектів є перевірка правильності формування первісної вартості запасів, оскільки від цього залежить точність фінансової інформації. Первісна вартість запасів ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» в бухгалтерському обліку повністю відповідає даним первинних документів. Щоб дійти до такого висновку, ми провели звірку даних реєстрів обліку (журналів, карток аналітичного обліку) та проведення у бухгалтерському обліку з документами, які підтверджують витрати.

Аудитор також має дослідити стан складського господарства, щоб оцінити збереження та облік матеріальних ресурсів, і перевірити, чи всі операції з надходження запасів належним чином відображені у бухгалтерському обліку. Особлива увага приділяється внутрішньому контролю за рухом запасів та дотриманню встановлених нормативів їх використання у виробничих процесах.

Дослідження правильності та повноти відображення господарських операцій з вибуття запасів є ще одним важливим завданням, що дозволяє виявити можливі неточності або порушення. Крім того, аудитор повинен переконатися, що вартість запасів, використаних на виробництво, правильно віднесена до витрат. У підсумку, аудитору слід перевірити своєчасність і коректність відображення запасів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства. Нарешті, важливим аспектом є виявлення протизаконних дій, пов'язаних із рухом запасів, а також суттєвих помилок або порушень у процесах бухгалтерського обліку та звітності, які можуть спотворити фінансові результати.

Джерелами інформації для здійснення аудиту виробничих запасів є документи, які зазначені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Джерела інформації для аудиту запасів

№	Вид джерела інформації	Найменування
1	Первинні документи	Накладні, рахунки-фактури, картки складського обліку, прибуткові ордери, накладні-вимоги на відпуск, лімітно-забірні карти, ТТН
2	Аналітичні реєстри	Відомості аналітичного обліку запасів, звіти матеріально-відповідальних осіб
3	Реєстри синтетичного обліку запасів	Головна книга, відомості руху запасів, журнали №3,5,6
4	Фінансова звітність підприємства	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Примітки до річної фінансової звітності

Джерело: [34]

Для ефективної організації проведення аудиту запасів необхідно дотримуватись певних етапів. Перед початком планування перевірки клієнт і аудиторські фірми повинні приймати умови договору про проведення аудиту. Ці умови повинні бути зафіксовані у письмовій формі, щоб звести до мінімуму непорозуміння.

Перший етап аудиторської перевірки – це планування. Основною метою планування є спрямування уваги аудитора на ключові аспекти перевірки та виявлення потенційних проблем, які потребують найбільш ретельного дослідження. Згідно із Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудитор має право самостійно обирати форми і методи контролю. Відповідно до предмету аудиторської перевірки, визначених договором завдань, рівня аудиторського ризику та запланованої суттєвості, аудитор розробляє методику проведення аудиту виробничих запасів і фіксує аудиторські процедури в програмі аудиту. [50] Приклад плану аудиторської перевірки обліку запасів можна побачити в додатку Ж.

Під час аудиту запасів використовуються як документальні, так і фактичні методи перевірки. Методи, що застосовуються на різних етапах аудиторської перевірки, представлені в таблиці 3.5, і допомагають аудитору оцінити точність і достовірність інформації щодо запасів.

Таблиця 3.5

Методи аудиторської перевірки запасів

№ п/п	Етап аудиту	Метод аудиту
1	Оцінка організації обліку прямих матеріальних витрат	Суцільна документальна перевірка
2	Оцінка правильності вартості запасів, включених до собівартості	Вибіркова документальна перевірка
3	Аналіз обґрунтованості віднесення запасів до прямих витрат виробництва	Вибіркова документальна перевірка
4	Оцінка достовірності списання матеріалів на виробництво	Вибіркова документальна перевірка
5	Перевірка якісних показників списаних виробничих запасів	Вибіркова фактична перевірка
6	Контроль дотримання норм відпуску запасів	Комбінована документальна перевірка
7	Оцінка правильності обліку та списання відходів і вторинної сировини	Вибіркова документальна та фактична перевірка
8	Перевірка ведення синтетичного і аналітичного обліку запасів	Комбінована документальна перевірка

Джерело: [34]

На початковому етапі аудиторської перевірки аудитор знайомиться з бізнесом клієнта та аналізує вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на діяльність підприємства для оцінки рівня властивого ризику. Можливе проведення тестування за для кращого ознайомлення предмету перевірки, приклад тесту для ознайомлення з обліком запасів на підприємстві «АГРОПЛІДЕКСПОРТ» наведено в додатку II. На основі цього аудиторського тесту можна зробити висновок, що підприємство здебільшого дотримується вимог щодо зберігання та обліку запасів. Зокрема, забезпечено відповідальність за зберігання та використання запасів, регулярну інвентаризацію, а також оцінку вартості запасів.

Однак є деякі недоліки, зокрема відсутність договорів про матеріальну відповідальність для працівників, які працюють зі запасами, а також неведення обліку запасів по підзвітних особах. Відсутність перевірок доступу до електронної інформації та позапланових інвентаризацій також потребує уваги. Загалом, підприємству слід удосконалити систему контролю та обліку для підвищення ефективності управління запасами.

Наступним етапом проведення аудиту є оцінка системи внутрішнього контролю підприємства, щоб визначити рівень ризику контролю. На основі цих двох складових — властивого ризику та ризику контролю — формується ризик невиявлення, на який аудитор може впливати, плануючи необхідний обсяг аудиторських процедур. Після цього аудитор складає план перевірки, який включає етапи аудиту, перелік процедур на кожному етапі, відповідальних за їх виконання осіб і період проведення аудиту.

На основі плану аудиту аудитор розробляє програму перевірки. Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами повинна охоплювати аналіз збереження матеріальних цінностей, нормування витрат, правильність оприбуткування і оцінювання куплених виробничих запасів, а також їх використання на підприємстві. У разі потреби під час перевірки програма та загальний план можуть бути переглянуті, і всі зміни повинні бути відповідним чином задокументовані.

Процес аудиту виробничих запасів зазвичай починається з перевірки своєчасності та повноти інвентаризації. Далі аналізується процедура надходження виробничих запасів, зокрема, повнота їх оприбуткування за даними бухгалтерського обліку, відповідність кількості та якості запасів згідно з приймальними документами, а також правильність оприбуткування запасів, що надійшли без супровідних документів. [50] Закріплення матеріальної відповідальності перевіряється за даними договорів про повну матеріальну відповідальність, укладених між адміністрацією підприємства та конкретними працівниками; норми витрат сировини і матеріалів на виробництво та їх дотримання.

Наступний етап полягає у вивченні методики оцінки запасів, яка визначена обліковою політикою підприємства. Далі перевіряється застосований метод оцінки запасів під час їх списання. Під час перевірки передачі запасів стороннім особам оцінюється обґрунтованість відпуску та умови реалізації, а також достовірність даних, зазначених у первинних документах.

Аналізуються причини, що призвели до виникнення негативних явищ, оцінюються обсяги невиробничих витрат, а також встановлюються відповідальні особи за заподіяні збитки. Особлива увага приділяється виявленням нестачам і збиткам, зафіксованим під час інвентаризації, їх правомірності та визначенню відповідальних осіб. Підсумовуються результати дослідження інших об'єктів, де були виявлені збитки, а також перевіряється їх підтвердження даними бухгалтерського обліку та іншими доказами. Оцінюється правильність встановлення матеріальної відповідальності працівників та визначення розміру її відшкодування.

За підсумками аудиторської перевірки формується аудиторський висновок, який є офіційним документом, підтвердженням підписом і печаткою аудитора або аудиторської фірми. Цей висновок складається відповідно до встановлених вимог і містить оцінку щодо повноти та відповідності ведення бухгалтерського обліку господарської діяльності чинному законодавству і нормативам.

У практиці обліку запасів часто допускаються типові помилки, серед яких можна виділити неефективне управління складським господарством, невиконання планових показників щодо закупівлі матеріалів та завищення їх собівартості. [34] Додатково трапляються порушення при прийомі вантажів і неповне оприбуткування запасів. Необґрунтовані претензії до постачальників і нераціональне використання матеріалів у виробництві також є поширеними проблемами. Часто інвентаризації проводяться з порушенням термінів, без належних раптових перевірок, або формально, з недбалим оформленням документів. Інші помилки включають в себе нестачі та надлишки матеріалів, їх привласнення або підміну, а також помилки у документації, включаючи неправильне визначення сум уцінки та дооцінки запасів.

У процесі управління запасами, крім типових помилок, варто звернути увагу на недоліки в плануванні та контролі за використанням запасів. Наприклад, частішають випадки неправильної оцінки потреб у матеріалах, що призводить до їх надмірного накопичення або дефіциту. Також зустрічаються ситуації, коли не проводиться аналіз строків зберігання запасів, що може призвести до втрат через псування або моральне старіння. Ще одна поширена помилка — недостатня автоматизація облікових процесів, що ускладнює своєчасне виявлення нестач і надлишків, а також посилює ризики шахрайства та підробок у документах. Недостатня увага до оптимізації складських процесів і використання сучасних технологій управління також може призвести до неефективного використання ресурсів та втрат.

3.3. Напрями вдосконалення організації обліку і аудиту запасів на підприємстві

В умовах сучасних викликів, зумовлених воєнними діями в Україні, питання вдосконалення організації обліку та аудиту на підприємстві стають ще більш актуальними. Економічна нестабільність, зміна умов господарювання та необхідність швидкого реагування на нові реалії вимагають від підприємств підвищеної уваги до ефективності облікових процесів і системи внутрішнього контролю. Крім того, зростає роль аудиту як інструменту забезпечення фінансової прозорості, надійності звітності та управління ризиками. У цьому розділі буде розглянуто основні напрями вдосконалення облікових та аудиторських процесів на підприємстві, що сприятимуть підвищенню якості фінансового обліку запасів, забезпеченню відповідності нормативним вимогам та підвищенню ефективності внутрішнього контролю.

Існуючі методи обліку запасів часто не відповідають потребам сучасного бізнесу, що спричиняє виникнення проблем, пов'язаних із неточним обліком, втратами товарно-матеріальних цінностей, а також можливими порушеннями внутрішніх контрольних процедур. На багатьох підприємствах можуть виникати

проблеми з інвентаризацією запасів, зокрема, через недостатню увагу до їх повноти, якості та відповідності даним бухгалтерського обліку. Також часто спостерігаються випадки нерівномірного та несвоєчасного проведення інвентаризацій. [34]

В умовах війни в Україні підприємства стикаються з додатковими ризиками, пов'язаними з руйнуванням об'єктів зберігання запасів, неможливістю проведення вчасних перевірок, збільшенням частки втрат через переміщення активів у небезпечні зони тощо. Така ситуація вимагає оперативного реагування й адаптації системи обліку та контролю для забезпечення збереження запасів та їх раціонального використання.

Одним з інноваційних рішень є використання технологій ідентифікації запасів, зокрема RFID-міток.

RFID (Radio Frequency Identification) мітки — це пристрої, що використовують радіочастотну ідентифікацію для автоматичного збору та зберігання інформації. Вони складаються з чіпа та антени, які дозволяють передавати дані на близькій відстані.

Завдяки швидкому зчитуванню радіочастотних сигналів, RFID системи дозволяють проводити інвентаризацію значно швидше, ніж традиційні методи. Це особливо корисно для великих складів і роздрібних мереж. Використання таких пристроїв мають низку переваг, а саме:

1. можливість легко відстежувати рівень запасів і автоматично оновлювати інформацію про наявність товарів, що дозволяє підтримувати оптимальні рівні запасів, уникати дефіциту чи надлишку товарів;
2. системи дозволяють збирати великі обсяги даних про товари, що може допомогти у аналізі тенденцій, виявленні проблем і прийнятті обґрунтованих рішень для вдосконалення управлінських процесів;
3. можливість швидко знаходити необхідний товар при відвантаженні, що є дуже корисним при великих обсягах запасів на складах.

Хоча впровадження RFID технології може вимагати початкових інвестицій, в довгостроковій перспективі вона може зменшити витрати на працівників,

витрати на помилки і втрати товарів, а також підвищити ефективність обліку. Такі системи дозволяють суттєво полегшити процеси інвентаризації та контролю руху товарів на складі. Це дає можливість отримувати актуальні дані про стан запасів у реальному часі, зменшує ймовірність помилок та зловживань, що особливо важливо в умовах підвищеного ризику втрат, характерного для воєнного часу.

Ефективне управління запасами також вимагає вдосконалення процесу інвентаризації. Необхідно забезпечити регулярність її проведення та запровадити практику раптових інвентаризацій. Це дозволить мінімізувати ризики втрат запасів, а також забезпечити своєчасне виявлення розбіжностей між фактичними залишками та даними бухгалтерського обліку. Автоматизовані системи можуть надавати актуальні дані про наявність запасів у будь-який момент, що спрощує проведення інвентаризації і скорочує потребу в паперових звітах.

Незалежний аудит є важливим елементом вдосконалення контролю за запасами. У той час як внутрішній контроль може бути недостатнім через обмеженість ресурсів і можливий конфлікт інтересів, залучення зовнішніх аудиторів дозволяє отримати об'єктивну оцінку стану обліку запасів та запропонувати практичні рекомендації щодо його покращення. [50]

Для підвищення якості аудиторської перевірки запасів необхідно застосовувати як документальні, так і фактичні методи перевірки. Це включає аналіз первинної документації, порівняння даних бухгалтерського обліку з фактичними залишками на складі, а також дослідження причин можливих відхилень. Ефективна методика аудиту повинна бути гнучкою та адаптуватися до специфіки діяльності підприємства.

Вдосконалення організації обліку та аудиту запасів на підприємстві є ключовим чинником для забезпечення ефективного управління ресурсами, особливо в умовах воєнних ризиків і економічної нестабільності. Автоматизація процесів, впровадження інноваційних технологій контролю та своєчасна інвентаризація дозволять підвищити точність облікових даних і зменшити втрати. Крім того, проведення як внутрішнього, так і незалежного аудиту

допоможе підприємствам ефективніше контролювати рух запасів і своєчасно виявляти порушення.

Первинні документи є основою бухгалтерського обліку, оскільки вони підтверджують здійснення операцій і є ключовим джерелом даних для формування фінансової звітності. Оптимізація цих документів допомагає підвищити ефективність облікових процесів, зменшити кількість помилок, скоротити час на обробку даних і забезпечити більш надійний контроль за рухом матеріальних цінностей.

Одним з основних напрямків оптимізації первинної документації є провадження електронного документообігу, адже перехід від паперових до електронних первинних документів суттєво спрощує процеси обліку. Електронні документи легко зберігати, передавати та аналізувати, що значно скорочує час на їх опрацювання. Використання електронного документообігу дозволяє інтегрувати інформаційні системи підприємства з обліковими програмами, що автоматизує багато процесів, зокрема облік запасів.

Особливо важливо підвищувати рівень знань у сфері міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), що дозволить підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародних ринках і покращити інвестиційну привабливість.

Загалом, вдосконалення організації обліку та аудиту виробничих запасів є критично важливим для забезпечення стабільного функціонування підприємства. Запровадження нових технологій, оптимізація документальних процесів, підвищення ефективності внутрішнього контролю та вдосконалення аудиторських процедур допоможуть підприємствам адаптуватися до сучасних економічних викликів. Це дозволить не лише покращити управління запасами, але й підвищити загальну ефективність діяльності підприємства, що є особливо актуальним у нинішніх умовах економічної невизначеності в Україні.

ВИСНОВКИ

Правильний облік запасів на підприємстві має критичне значення для забезпечення ефективної фінансової діяльності та досягнення стратегічних цілей. По-перше, запаси часто становлять значну частину активів підприємства, тому точний облік дозволяє уникнути неправильного оцінювання фінансового стану та звітності. По-друге, належний контроль за обсягами запасів запобігає надмірним витратам на їхнє зберігання, допомагає уникнути дефіциту товарів або матеріалів, що може негативно вплинути на виробничі процеси або обслуговування клієнтів.

Крім того, своєчасний і коректний облік запасів сприяє підвищенню операційної ефективності, оскільки дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо закупівлі, зберігання та використання матеріальних ресурсів. Це, у свою чергу, мінімізує ризики фінансових втрат, пов'язаних з надмірним накопиченням запасів або їхньою нестачею.

В процесі дослідження було виконано низку важливих завдань, що дозволило всебічно вивчити обрану тему. Перш за все, було розглянуто економічну сутність, поняття та класифікацію запасів, що дало змогу зрозуміти їх роль і значення для підприємства. Проаналізовано нормативно-правові акти, що регулюють облік і аудит запасів, що допомогло визначити законодавчу базу і встановити відповідність облікових процедур чинним стандартам.

В ході аналізу було визначено, що запаси займають досить вагому частку оборотних активів підприємств України і за останні роки спостерігалася їх тенденція до зростання, що не завжди є добрим знаком. Крім того, проведено макроекономічний аналіз запасів підприємств України, що надало можливість оцінити загальний стан управління запасами на національному рівні. Окрім цього, досліджено організаційно-економічні особливості підприємства ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ», що дало змогу краще зрозуміти умови його функціонування і підходи до управління запасами.

Поглиблений аналіз облікових процесів на підприємстві, зокрема синтетичний і аналітичний облік, методика їх ведення та документальне забезпечення, сприяв виявленню можливих напрямів удосконалення облікової системи. Особлива увага була приділена автоматизації обліку, що дозволяє підвищити точність і оперативність управлінських рішень.

У процесі виконання завдань дослідження було особливо зосереджено увагу на аудиті запасів та організації внутрішнього контролю, оскільки ці аспекти є ключовими для забезпечення ефективного управління ресурсами підприємства.

Аудит запасів дозволяє перевірити достовірність даних обліку та виявити можливі недоліки або порушення в процесі ведення обліку. Завдяки аудиту можна оцінити, наскільки правильно відображаються запаси на балансі підприємства, перевірити їх наявність, стан та відповідність стандартам. Аудиторські процедури допомагають також знизити ризики втрати або пошкодження запасів та забезпечити, що вони використовуються ефективно.

В ході дослідження було визначено, що внутрішній контроль є важливим інструментом для запобігання шахрайству та помилкам у процесі управління запасами. Він дозволяє вчасно виявляти можливі ризики, а також забезпечувати належне функціонування всіх процедур, пов'язаних із закупівлею, зберіганням та використанням запасів. Важливість внутрішнього контролю полягає в тому, що він допомагає забезпечити систематичний нагляд за операціями з запасами, своєчасне виявлення відхилень та їх оперативне виправлення.

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що ефективна організація обліку, аналізу та аудиту запасів є важливим аспектом управління підприємством, який безпосередньо впливає на його фінансову стабільність і конкурентоспроможність. Реалізація рекомендованих заходів щодо вдосконалення обліку, аналізу і контролю запасів допоможе підприємствам адаптуватися до швидко змінюваного ринкового середовища та підвищити ефективність використання ресурсів. У результаті, підприємства зможуть не тільки зберегти стабільність, але й розширити свої можливості для розвитку та зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г. І. Андреева В. А. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 353 с.
2. Андрос С.В. Аналіз діяльності підприємства: продуктивне використання виробничих запасів // *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. Київ. ПП «ЕКМО», 2015. № 5. С. 145–147.
3. Астахова З.П. Вибуття запасів: посібник // *Дебет-Кредит*. 2014. № 4. С. 45-57.
4. Багрій К.Л. Поняття матеріальних запасів підприємства: необхідність їх створення // *Науковий вісник Чернівецького торгівельно-економічного інституту. КНТЕУ*. Чернівці: Книги ХХІ, 2009. Вип. IV Економічні науки. С. 104–109.
5. Бержанір І. А., Демченко Т. А., Кістол А. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів // *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161–168.
6. Бондаренко Н. М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві // *Вісник Чернігівського державного технологічного університету / Економічні науки*. 2014. № 4. С. 273–281.
7. Бондаренко Н. М. Особливості обліку запасів у бюджетних установах // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Випуск 16 ч.2. С. 17–21.
8. Бондаренко О. М., Тітаренко А. Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський облік // *Журнал Інвестиції: практика та досвід / Економічна наука*. 2020. № 2. С. 63–67.
9. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підруч. Тернопіль. ТНЕУ, 2016. 480 с.

10. Бублик О. М. Проблеми управління виробничими запасами на підприємствах та шляхи їх вирішення // Управління розвитком. 2014. № 2. С. 90–92.
11. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. 7-ме вид., доп. І перероб. Житомир: ПП «Рута», 2016. 832 с.
12. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І. А. Косата, Т. В. Розіт та ін., за ред. В. М. Соболева. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 66 с.
13. Васільєва Л. М. Соколенко А.І. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві // *Молодий вчений*, 2017. № 4 (44). С. 623–625.
14. Глушач Ю. С. Бухгалтерський облік (загальна теорія): навчально-методичний посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 131 с.
15. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. практ. посіб. Київ: Лібра, 2014. С. 880.
16. Державна податкова служба // Електронний кабінет. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua/>
17. Державна служба статистики України / Українська база статистичної інформації. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.07.24)
18. Документальне оформлення операцій руху запасів // сайт Factor. URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-266/section-910/article-32784/>
19. Дубініна М. В. Сутність виробничих запасів як складової частини процесу виробництва. *Тенденції та закономірності розвитку обліково-аналітичного забезпечення в Україні*: тези доп. на вузівській наук.- практ. конф. Миколаїв: НУК, 2007. 156 с.
20. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2003. 349 с.
21. Івахненко С. В. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики // Бухгалтерський облік і аудит, 2010. № 4. С. 54.

22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція від 30.11.1999 № 291 (Редакція станом на 23.02.2024) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 27.06.2024)

23. Коблянська Г. Ю. Ревенко К. О. Порівняльна характеристика ПСБО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси» // Економіка: теорія та практика, 2014. № 2. С. 50–56.

24. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2017. № 7. С. 93–105.

25. Кодекс професійної етики професійних бухгалтерів міжнародної федерації бухгалтерів. URL: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_ukr.pdf

26. Крючкова І. В. Оптимізація матеріальних запасів на сучасному підприємстві // Економічний аспект / Ефективна економіка, 2012. № 7. 3 с.

27. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту: навч. осіб. 2-е вид. Київ: Каравела, 2012. 560 с.

28. ЛПА:ЗАКОН // Собівартість продукції: головне в калькулюванні. URL: https://ips.ligazakon.net/document/reader/bz013276?ed=2021_09_28 (дата звернення 29.08.2024)

29. Малецька О. І. ІТ технологій: автоматизація бухгалтерського обліку в сучасних умовах розвитку. *Формування нової моделі економіки та принципах сталого розвитку*: Матеріали науково-практичної конференції (м. Житомир 2017р.) Житомир: ДУЖП, 2017. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/130.pdf>

30. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи // Житомир: ЖІТІ, 2007. 384 с.

31. Марченко В. Інвентаризація: організація та порядок проведення // *Дебет-Кредит*, 2017. № 44. С. 24–30.

32. Марченко Д. М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело зростання його ефективності // Актуальні проблеми економіки, 2009. 6 (96). С. 248–253.

33. Меліхова Т. О., Чакалова Н. С., Мисливка К. А. Удосконалення обліку доходів від реалізації товарів, як інструмент ефективного управління підприємством // Ефективна економіка, 2019. № 2.

34. Мельнікова К. С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики // Економічні студії, 2014. №1(1). С. 13–18.

35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» // Міністерство фінансів України. (дата звернення: 30.07.2024). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%202_ukr_2023.pdf.

36. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики. пер. з англ. – Київ: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2016. 1152с.

37. Назарова І. Я. Етапи та алгоритм використання інформаційних технологій в обліку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство», 2018. Вип. 21. С. 40–44.

38. Назарова І. Я. Облік та розкриття інформації в умовах реорганізації підприємств: дис. канд. екон. наук. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. 202 с.

39. Омелянович М. Оцінка вибуття запасів: вивчаємо методи // Все про бухгалтерський облік, 2011. №47. С. 19.

40. Переходимо на українське: 7 програм для бухгалтерського обліку на заміну російському ПЗ // Фінансова академія Актив. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/perehodimo-na-ukrayinske> (дата звернення 20.08.24)

41. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій // Облік і фінанси АПК. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/plan-rahunkiv.html>

42. Подмешальська Ю. В., Парнюк О. В. Документальне забезпечення обліку товарних запасів на підприємстві. Агросвіт, 2020. № 22. С. 97–104.

43. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р., № 2258-VIII (Редакція станом на 20.06.2024) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 27.06.2024)

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV (Редакція станом на 01.01.2024)// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 27.06.2024)

45. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: Закон України від 10.01.2007 № 2 (Редакція станом на 18.10.2022) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 27.06.2024)

46. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Закон України від 20.10.99 № 246 (Редакція станом на 01.01.2023)// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 27.06.2024)

47. Пушкар М. С. Фінансовий облік: підруч. Тернопіль: Карт-бланш. 2012. С. 628.

48. Рапинець В. І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України». Тернопіль. 2007. С. 502–504.

49. Розіт Т. В., Мухортова К. С. Калькування собівартості як основа ефективного функціонування підприємства // *Соціальна економіка*. 2018. С.197–206.

URL:https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=eiVU5yYAAAAJ&citation_for_view=eiVU5yYAAAAJ:YOwf2qJgpHMC

50. Сарапіна О. А., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Аудит: навч. Посіб. Для самот. Вивчення дисципліни. Х.: Нац. Техн. Ун-т. Херсон: 2016. 507 с.
51. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів // *Вісник Львівського національного аграрного університету*. Серія «Економіка АПК». 2015. № 22(1). С. 92–97.
52. Сирцева С. В., Криклива А. С., Співаченко Р. О. Облік запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: порівняльний аспект // *Глобальні та національні проблеми економіки: зб. наук. праць Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського*, 2015. Вип. 5. С. 1031–1035.
53. Сопко В. В. Андрос С. В. Аналіз методів оцінки вартості активів у бухгалтерському обліку підприємств: національний та міжнародний аспекти // *Вісник ЖДТУ*, 2010. № 3 (53). С. 244–248.
54. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підруч. Київ: Алерта, 2013. 981 с.
55. Тринька Л. Я., Іванчук О. В. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ: Алерта, 2013. 568 с.
56. Фінансовий облік. Конспект лекцій / М. Ю. Абрамчук, та ін. С.: Сумський державний університет, 2018. 395 с.
57. Фінансовий облік. підруч. / Я. Д. Крапка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь та ін., за ред. Я. Д. Крапка. 4-те вид. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 461 с.
58. Чаюн І. Ю., Бондар І. Ю. Управління матеріало-технічним забезпеченням підприємства: навч. посіб. Київ: КНТЕУ, 2014. 111 с.
59. Шарманська В. М. Первинні документи та реєстри бухгалтерського обліку. навч. посіб. Київ: Знання, 2003. 268 с
60. Шквір В. Д., Завгородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: підруч. Львів: Вид-во Льв.політехніки, 2012. 400 с.
61. BAS Бухгалтерія КОРП // Офіційний сайт виробника. URL: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-mass/bas-accounting-korp/> (дата звернення 01.09.24).

62. BOOKKEEPER // Онлайн бухгалтерія України. URL: <https://bookkeeper.kiev.ua/> (дата звернення 01.09.24).

63. IAS 2 Inventories: IFRS.ORG. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2024/issued/ias2/> (дата звернення: 30.07.2024).

64. MASTER:Бухгалтерія // Офіційний сайт виробника. URL: <https://masterbuh.com/product/buhgalteriya> (дата звернення 01.09.24).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу 1)

Фінансова звітність малого підприємства

		КОДИ	
Дата (рік, місяць, число)		2023	1
Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОПЛІДЕКС ПОРТ"	за ЄДРПОУ	
Територія	Слобідський р-н	за КАТОТТГ ¹	UA63120270010736370
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	240
Вид економічної діяльності	вирушування ягід, горіхів, інших плодівних дерев	за КВЕД	01.25
Середня кількість працівників, осіб	1		
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон	61068, Харків, Слобідський р-н., пр-т Московський, буд.118		+380675461376

1. Баланс на 31.12.2022 р.

Форма № 1-м		Код за ДКУД	1801006
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012	()	()
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	.3	.3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	.2	1.2
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	31.3	
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1.4	.1
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	15.2	15.2
Усього за розділом II	1195	48.4	16.8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	48.4	16.8

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100	100
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-150.3	-181.5
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	-50.3	-81.5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	6	
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	92.7	98.3
Усього за розділом III	1695	98.7	98.3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	48.4	16.8

2. Звіт про фінансові результати

за 2022 р.

Форма N 2-м

Код за КУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		942.4
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		942.4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	()	(779.2)
Інші операційні витрати	2180	(31.2)	(252.6)
Інші витрати	2270	()	()
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(31.2)	(1031.8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-31.2	-89.4
Податок на прибуток	2300	()	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-31.2	-89.4

Керівник

(підпис)

МОВСЕСЯН ВРУЙР МАРЗПЕТОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

ДОДАТОК Б

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

		КОДИ			
		Дата (рік, місяць, число)	2024	1	1
Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОПЛІДЕКСПОРТ"	за ЄДРПОУ			
Територія	ХАРКІВСЬКА	за КАТОТТГ ¹	UA63120270010736370		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності	Неспеціалізована оптова торгівля	за КВЕД	46.90		
Середня кількість працівників, осіб	1				
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	проспект МОСКОВСЬКИЙ, буд. 118, м. ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА обл., 61068, УКРАЇНА		0675461376		

I. Баланс на 31.12.2023 р.

Актив		Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1		2	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи		1000	0	0
первісна вартість		1001		
накопичена амортизація		1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції		1005		
Основні засоби:		1010	0	611
первісна вартість		1011		611
знос		1012	()	()
Довгострокові біологічні активи		1020		
Довгострокові фінансові інвестиції		1030		
Інші необоротні активи		1090		
Усього за розділом I		1095	0	611
II. Оборотні активи				
Запаси:		1100		4594.5
у тому числі готова продукція		1103		
Поточні біологічні активи		1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		1125	.3	190.4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		1135	1.2	545.7
у тому числі з податку на прибуток		1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість		1155		268
Поточні фінансові інвестиції		1160		
Гроші та їх еквіваленти		1165	.1	11.8
Витрати майбутніх періодів		1170		.6
Інші оборотні активи		1190	15.2	124
Усього за розділом II		1195	16.8	5735
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс		1300	16.8	6346

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100	100
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-181.5	1198.2
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	-81.5	1298.2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		4182.7
розрахунками з бюджетом	1620		302.9
у тому числі з податку на прибуток	1621		302.9
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		7.7
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	98.3	554.5
Усього за розділом III	1695	98.3	5047.8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	16.8	6346

2. Звіт про фінансові результати

за Рік 2023 р.

Форма N 2-м

Код за КУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15336.2	
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	15336.2	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(13456.9)	
Інші операційні витрати	2180	(196.7)	(31.2)
Інші витрати	2270	()	()
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(13653.6)	(31.2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1682.6	-31.2
Податок на прибуток	2300	(302.9)	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	1379.7	-31.2

Керівник

(підпис)

МОВСЕСЯН ВРУЙР МАРЗПЕТОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

Видаткова накладна

Видаткова накладна № 3055-68 від 06 серпня 2024

02.08.2024 10:15:17

Постачальник: Товариство з обмеженою відповідальністю "Пісківський завод скловиробів"
п/р UA773003460000026007095206801 у банку ЗАТ "СЕНС-БАНК", м.Київ,
юр. адреса: 07820, Київська область, Бучанський район, смт.Пісківка, вул.Тетерівська, Будинок № 1, тел.: +38 (044)
321-09-61,
код за ЄДРПОУ 33894121, ІПН 338941210059, № свід. 13597873,
Платник податку на прибуток на загальних умовах

Покупець: ТОВ "АГРОПЛІДЕКСПОРТ"

Договір: №29 від 27.09.2023
Замовлення: Замовлення покупця № 3523 від 06 серпня 2024

№	Артикул	Товар	Місце	Кількість	Ціна з ПДВ	Сума з ПДВ
1		Банка 06-016П-III-2-82-550(Пакет по 12 шт)	Пакет	3,8 тис.шт	6 500,00	23 400,00
2		Банка 06-017П-III-2-82-720(Пакет по 12 шт)	5 Пакет	6,24 тис.шт	7 300,00	45 552,00
3	50992088	Банка 04-007П-I-82-1500(Пакет по 9 шт)	10 Пакет	7,29 тис.шт	10 400,00	75 816,00
4	50992086	Банка 05-053П-I-82-500(Пакет по 15 шт)	14,01 Пакет	29,4 тис.шт	4 600,00	135 240,00
5	50992087	Банка 05-046П-I-82-1000(Пакет по 12 шт)	24,66 Пакет	23,676 тис.шт	7 300,00	172 834,80

Разом: 452 842,80
У тому числі ПДВ: 75 473,80

Всього найменувань 5, на суму 452 842,80 грн.
Чотириста п'ятдесят дві тисячі вісімсот сорок дві гривні 80 копійок
У т.ч. ПДВ: Сімдесят п'ять тисяч чотириста сімдесят три гривні 80 копійок

Місце складання: смт.Пісківка

Від постачальника*

Отримав(ла)

Менеджер відділу оформлення документів: Бондарчук Оксана
Володимирівна
* Відповідальний за здійснення господарської операції з пред'явленням і оформленням

Мовсесян В.М

За довіреністю

№ 1 від 02.08.2024

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА

№ Р3055-68 від 6 серпня 2024 р.

02.09.2024 10:15:26

Місце складання смт. Пісківка

Волво РН 440 ЗАГАЛЬНИЙ ВАНТАЖНИЙ

Автомобіль БОРТОВИЙ ТЕНТОВАНИЙ ВМ5475СТ

Вид перевезень Автоперевезення

Параметри авто

7,2/13,6

2,52,5

2,85/2,85

11,450

4,900

38,842

Автомобільний перевізник

ФОП ТКАЧЕНКО СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ КОД 2604311712

Водій Купіков Леонід Іванович ВХР 297080

Замовник (платник)

ТОВ "АГРОПЛІД ЕКСПОРТ" ІПН 419568320329, код за ЄДРПОУ 41956831

Вантажодрержувач ТОВ "АГРОПЛІД ЕКСПОРТ" ІПН 419568320329, код за ЄДРПОУ 41956831

Пункт навантаження Тернівська, буд. 1.

Пункт розвантаження м. Суми

Передрукування вантажу

Відпуск за довіреністю вантажодрержувача: серія

Вантаж наданий для перевезення у стані, що ВІДПОВІДАЄ правилам перевезень відповідрних вантажів, номер пломби (за наявності)

кількість місце

сімдесят один 00

Вантаж наданий для перевезення у стані, що ВІДПОВІДАЄ правилам перевезень відповідрних вантажів, номер пломби (за наявності)

Бухгалтер (відповідальна особа вантажодрержувача)

Всього відпущено на загальну суму

Супровідні документи на вантаж

Транспортні послуги, які надаються автомобільним перевізником

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ

№ з/п	Найменування вантажу (номер контейнера), у разі перевезення небезпечних вантажів: клас небезпечних речовин, до якого віднесено вантаж	Один. виміру	Кількість місць	Ціна без ПДВ за одиницю, грн	Загальна сума з ПДВ, грн	Вид пакування	Документи з вантажем	Маса брутто, т
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Банка 06-016П-III-2-82-550	тис. шт.	3,600	5 416,67	23 400,00		Видаткова накладна № 3055-68 від 06 серпня 2024	0,957
2	Банка 06-017П-III-2-82-720	тис. шт.	6,240	6 083,33	45 552,00		Видаткова накладна № 3055-68 від 06 серпня 2024	1,934
3	Банка 04-007П-I-82-1500	тис. шт.	7,290	8 666,67	75 816,00		Видаткова накладна № 3055-68 від 06 серпня 2024	3,754
4	Банка 05-053П-I-82-500	тис. шт.	29,400	3 833,33	135 240,00		Видаткова накладна № 3055-68 від 06 серпня 2024	6,94
5	Банка 05-049П-I-82-1000	тис. шт.	23,676	6 083,33	172 834,80		Видаткова накладна № 3055-68 від 06 серпня 2024	8,906
Всього					452 842,80			22,492
Зворотної тари					Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ		
Всього								

Здав (відповідає за особа вантажів (фривіжника))

Прийняв водій/експедитор

Здав водій/експедитор

Прийняв (відповідає за особа вантажів (фривіжника))

Боярчук О.В., Менеджер відділу оформлення документів
(П.І.Б., посада, підпис, печатка)

Куліков Леонід Іванович ВХР 297080
(П.І.Б., посада, підпис)

Куліков Леонід Іванович ВХР 297080
(П.І.Б., посада, підпис)

ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Операція	Маса брутто, т	Час (год., хв.)	
		прибуття	вибуття
10	11	12	13
11			14
12			15
13			
14			
15			

Підпис відповідальної особи

Наказ про облікову політику ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ»

12. Запаси
- 12.1. Одиницею бухгалтерського обліку запасів визнавати їх найменування.
- 12.2. Запаси визнавати активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.
- 12.3. Первісну вартість запасів, придбаних за плату визначати по собівартості запасів згідно з П(С)БО 9.
- 12.4. Первісну вартість запасів, виготовлених власними силами підприємства, визначати згідно з П(С)БО 16.
- 12.5. Запаси відображати в бухгалтерському обліку по первісній вартості.
- 12.6. При відпуску запасів у виробництво, продажу чи іншому вибутті їх оцінку здійснювати по методу ФІФО.
- 12.7. Запаси, які не приносять підприємству економічних вигод в майбутньому, визнавати неліквідними і списувати в бухобліку, а при складанні фінансової звітності не відображати в балансі, а враховувати на окремому субрахунку позабалансового рахунку 07.
- 12.8. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу із нарахуванням зносу в розмірі 100% при передачі їх в експлуатацію) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними матеріально-відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання (до моменту їх повної ліквідації, списання з балансу). Малоцінні і швидкозношувані предмети вартістю до 100 грн. за одиницю при передачі їх в експлуатацію за балансом не враховуються (окрім приладів обліку та спецодягу).
- 12.9. Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.
- 12.10. Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку 2801 «Транспортно-заготівельні витрати» щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць, у порядку, передбаченому П(С)БО 9.

Графік документообігу з обліку запасів

Назва доку-мента	Створення документа					Перевірка Документа				Обробка		Передача до архіву	
	Кількість примірників	Відповідальний за випуску	Відповідальний за оформлення	Відповідальний за виконання	Строк виконання	Відповідальний за перевірку	Відповідальний за представлення	Порядок представлення	Строк представлення	Виконавці	Строк виконання	Виконавці	Строк виконання
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
товарно-транспортна накладна (№ 1-ТН)	3	Склад	Склад	Склад	При надходженні	Бухгалтерія	Склад	За реєстром	При надходженні	Бухгалтерія	Щодня при надходженні	Бухгалтерія	По завершенні кварталу
Видаткова накладна	2	Виробничий цех	Виробничий цех	Виробничий цех	При надходженні	Бухгалтерія	Склад	За реєстром	При надходженні	Бухгалтерія	Щодня при надходженні	Бухгалтерія	По завершенні кварталу
Прибутковий ордер	2	Склад	Склад	Склад	Щоденно	Бухгалтерія	Склад	За реєстром	Щоденно	Бухгалтерія	Щоденно	Бухгалтерія	По завершенні кварталу
Книга складського обліку запасів	1	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	Бухгалтерія	За реєстром	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	По завершенні кварталу
Реєстр приймання-здачі документів	1	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	Бухгалтерія	За реєстром	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	По завершенні
Оборотно-сальдова відомість	1	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Бухгалтерія	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	Бухгалтерія	За реєстром	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	Наприкінці місяця	Бухгалтерія	По завершенні кварталу

План аудиту запасів

Аудиторська фірма: ТОВ «АФ «Бізнес Елемент»

Підприємство: ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ»

Період аудиту 1-23.03.2024

Період, що перевіряється: 01.01.2023-31.12.2023

Керівник аудиторської групи: Іванов В. Ю.

Склад аудиторської групи: Іванов В. Ю., Федоров К. Д.

Запланований ризик: 4,2%

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період проведення	Примітки
1	2	3	4	5
1	Перевірка операцій з надходження запасів	Іванова В. Ю.	1-10.03.24	
2	Перевірка аналітичного обліку руху запасів на складах підприємства	Іванова В. Ю. Федорова К.Д.	5-16.03.24	
3	Перевірка обліку використання запасів, списання нестач, втрат та розкрадань	Іванова В. Ю. Федорова К.Д.	17-19.03.24	
4	Перевірка зведеного обліку запасів	Федорова К.Д.	19-21.03.24	
5	Проведення аналізу використання запасів	Іванова В. Ю. Федорова К.Д.	22.03.24- 23.03.24	

Тест внутрішнього контролю запасів

Аудиторська фірма: ТОВ «АФ «Бізнес Елемент»

Підприємство: ТОВ «АГРОПЛІДЕКСПОРТ»

Період аудиту 1-23.03.2024

Період, що перевіряється: 01.01.2023-31.12.2023

Керівник аудиторської групи: Іванова В. Ю.

Склад аудиторської групи: Іванова В. Ю., Федорова К. Д.

Запланований ризик: 4,2%

№	Зміст	Варіанти відповіді			Примітки
		Ні	Так	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
1	Чи зберігаються запаси відповідно до встановлених вимог		X		
2	Чи закріплені відповідальні особи за зберігання та використання запасів на складі та в експлуатації?		X		
3	Чи укладені договори про матеріальну відповідальність з працівниками, які працюють зі зберіганням або обробкою запасів	X			
4	Чи ведеться облік запасів по кожній підзвітній особі	X			
5	Чи є обмеження доступу до електронної інформації про запаси			X	
6	Чи належним чином проводиться інвентаризація запасів		X		
7	Чи правильно відображається в обліку результат інвентаризації		X		
8	Чи були виявлені факти крадіжки або псування запасів за звітний період	X			
9	Чи списувалися запаси за нормами природного убутку	X			

10	Чи здійснюється регулярна оцінка вартості запасів		X		
11	Чи проводиться періодична перевірка умов зберігання з точки зору якості та безпеки		X		
12	Чи проводяться позапланові інвентаризації окремих видів запасів та місць зберігання	X			
13	Чи проводиться звірка даних реєстрів бухгалтерського обліку запасів з даними книги		X		
14	Чи ведеться облік термінів зберігання швидкопсувних товарів		X		
15	Чи є на підприємстві автоматизовані інструменти для відстеження руху запасів у реальному часі		X		

Тези до науково-практичної конференції

3. ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

ЧЕРНУХІНА СНІЖАНА, здобувач вищої освіти

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Науковий керівник — **КОСАТА ІННА**, к.е.н, доцент кафедри обліку, статистики та аудиту

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В УМОВАХ
ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА ШТУЧНИЙ
ІНТЕЛЕКТ**

Сучасні підприємства стикаються з численними викликами у глобалізованій економіці, де швидкість змін ринкових умов, нестабільність ланцюгів постачання та конкуренція вимагають високої ефективності управління ресурсами, зокрема запасами. Традиційні підходи до обліку запасів вже не здатні повною мірою відповідати потребам сьогодення. У відповідь на ці виклики, підприємства починають все частіше звертатися до цифрових технологій, зокрема до автоматизації та штучного інтелекту (ШІ), що дозволяє не лише покращити процеси обліку, але й підвищити конкурентоспроможність у глобальному середовищі.

Повномасштабне вторгнення в Україну спричинило низку економічних, соціальних та інфраструктурних проблем. Багато підприємств країни зазнали руйнувань, порушилися логістичні ланцюги, було втрачено постачальників та ринки збуту. В таких умовах управління запасами стало особливо важливим для забезпечення безперебійної роботи підприємств. Зміни, які відбулися на світовому ринку через війну, вплинули на постачання сировини та матеріалів. Виникла необхідність оперативно переорієнтовувати ланцюги постачання, що ускладнило процес планування та обліку запасів. У цих умовах традиційні системи обліку, які не були достатньо гнучкими, часто не змогли забезпечити потреби підприємств.

Автоматизація процесів обліку запасів є одним із найефективніших інструментів, що допомагає підприємствам зберігати контроль над своїми ресурсами навіть у складних умовах воєнного стану. Використання сучасних інформаційних систем дозволяє автоматично відстежувати рух матеріалів, вести детальний облік їхнього стану та прогнозувати необхідні запаси на майбутнє. Це особливо важливо в умовах дефіциту ресурсів та перебоїв у поставках, коли своєчасність і точність обліку можуть значно вплинути на життєздатність бізнесу.

Однією з переваг автоматизації є можливість зниження впливу людського фактора на процеси обліку, що підвищує точність облікових даних і дозволяє зменшити кількість помилок. Крім того, автоматизовані системи забезпечують зручний доступ до інформації в режимі реального часу, що дозволяє менеджерам швидко отримувати актуальні дані про стан запасів та приймати обґрунтовані рішення щодо їх оптимізації. [4]

Завдяки автоматизації значно спрощується процес документообігу та контролю запасів. Наприклад, використання технології штрихкодів або радіочастотної ідентифікації дозволяє швидко і точно фіксувати кожну операцію з запасами, що робить систему обліку прозорішою і ефективнішою. Також зараз існує безліч програм, які допомагають у веденні обліку запасів, а саме [5]:

- BAS Бухгалтерія;
- MASTER: Бухгалтерія;
- Дебет Плюс;
- BOOKKEEPER та ін.

Дані програмні забезпечення оснащені усім необхідним для якісного обліку та аналізу всіх видів запасів на підприємстві. Так, за допомогою автоматизованих програм можна легко створювати первинні документи. Створюючи документ реалізації, списання та оприбуткування запасів програма автоматично робить проведення всіх необхідних проводок, що значно заощаджує час бухгалтерів. Вони постійно оновлюються, що робить їх корисними в сучасних умовах.

На відміну від традиційних автоматизованих систем, які виконують лише запрограмовані операції, штучний інтелект здатен самостійно аналізувати великі масиви даних і на їх основі прогнозувати потреби підприємства у запасах. Це дозволяє з високою точністю прогнозувати зміни попиту та пропозиції, оптимізувати закупівлі і виробництво. ШІ може також допомагати у виявленні аномалій або ризиків у процесі управління запасами. Наприклад, він може визначати тенденції у постачанні або попиті, які можуть свідчити про потенційні проблеми, такі як порушення в ланцюгу поставок або значні зміни в поведінці споживачів. Це дозволяє підприємствам проактивно реагувати на зміни і вживати заходів для мінімізації ризиків.

Одним з яскравих прикладів використання ШІ в управлінні запасами є технології прогнозування на основі машинного навчання. Ці технології аналізують історичні дані про рух запасів, тенденції на ринку, сезонність та інші фактори для формування рекомендацій щодо оптимальних обсягів закупівель і рівнів запасів. Такі інструменти не лише покращують ефективність управління запасами, але й дозволяють зменшити витрати на їх зберігання та уникнути дефіциту.

Запровадження автоматизованих систем обліку запасів і штучного інтелекту має вирішальне значення для підприємств України, які працюють у складних умовах війни. По-перше, це дозволяє зберігати контроль над ресурсами навіть у випадку втрати доступу до частини активів або порушення ланцюгів постачання. По-друге, такі технології дозволяють більш ефективно планувати діяльність у довгостроковій перспективі, навіть за умов нестабільності.

Намагаючись проводити цифрову трансформацію на підприємстві є можливість зіткнутися з певними проблемами, а саме:

1. Високі початкові витрати, оскільки потрібно інвестувати в програмне забезпечення, обладнання, сервери, хмарні сервіси та інші технічні засоби, а також необхідні витрати на навчання персоналу та технічну підтримку.
2. Проблема інтеграції, бо іноді системи обліку можуть бути несумісні з іншими програмними продуктами, які вже використовуються на

підприємстві, що може призводити до втрати даних або необхідності адаптації інших систем.

3. Кібербезпека є важливим аспектом через те, що зберігання фінансових даних в електронному форматі завжди супроводжується ризиками, пов'язаними з потенційним несанкціонованим доступом або витоком інформації.
4. Труднощі в адаптації та масштабуванні, оскільки деякі рішення можуть не бути гнучкими або не підходити для великих обсягів даних, що потребуватиме заміни або модернізації системи.

Таким чином цифрова трансформація обліку запасів в умовах глобальних викликів є не лише вимогою часу, але й стратегічно важливим кроком для забезпечення ефективної діяльності підприємств.

Вона сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства, забезпечує його стійкість до зовнішніх ризиків і підвищує гнучкість управління ресурсами. Впровадження автоматизованих систем і технологій штучного інтелекту є важливим кроком для підготовки підприємств до майбутніх глобальних викликів, забезпечуючи їм можливість оперативно реагувати на зміни та використовувати новітні технології для сталого розвитку.

Загалом, можна сказати, що успішна автоматизація обліку запасів має бути збалансованою і комплексною, включаючи не тільки впровадження новітніх технологій для оптимізації бізнес-процесів, але й забезпечення ефективних заходів кібербезпеки для захисту конфіденційної інформації та даних. Окрім цього, слід розробляти стратегії щодо мінімізації ризиків, пов'язаних із людським фактором, технічними несправностями та потенційними кризовими ситуаціями, щоб підприємство було готове швидко реагувати на будь-які виклики. Тільки за умови такого комплексного підходу автоматизація може стати надійним інструментом підвищення ефективності управління запасами і створення стійкої конкурентної переваги на ринку.

Список використаних джерел:

1. BAS Бухгалтерія КОРП // Офіційний сайт виробника. URL: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-mass/bas-accounting-korp/>
2. BOOKKEEPER // Онлайн бухгалтерія України. URL: <https://bookkeeper.kiev.ua/>
3. MASTER:Бухгалтерія // Офіційний сайт. URL: <https://masterbuh.com/product/buhgalteriya>
4. Марченко Д.М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело зростання його ефективності // Актуальні проблеми економіки. 2009. 6 (96). С. 248–253.
5. Переходимо на українське: 7 програм для бухгалтерського обліку на заміну російському ПЗ // Фінансова академія Актив // URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/perehodimo-na-ukrayinske>

ДОДАТОК Л

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "АГРОПЛІДЕКСПОРТ"
підприємство, організація

Типова форма №М-21
Затверджена наказом
Мінстату
України 21.06.96 р. №193
Код за УКУД

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 41956831

ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНИЙ
ОПИС № 1

на 30 червня 2024 р.

товарно-матеріальних цінностей, що знаходяться основний склад склад, комора

на відповідальному зберіганні
МОВСЕСЯН Вруйр Марзпетович
посада, прізвище, ім'я, по батькові

До початку проведення інвентаризації всі видаткові та прибуткові документи на матеріальні цінності здано в бухгалтерію і всі матеріальні цінності, що надійшли на мою відповідальність, оприбутковано, а ті, що вибули, списано.

Інвентаризація: розпочата «30» червня 2024 р.,
закінчена «30» червня 2024 р.

№ п/п	Номенклатурний №	Найменування матеріалів	Розмір (тип)	Сорт або марка	Од.	Фактична наявність	Ціна	Примітка
1	00-00000013	Банка 04-006П-ІІІ-2-82-1500 (пакет по 9 шт)			шт	37 179,000	7,58	
2	00-00000023	Банка 05-046П-І-82-1000 (пакет по 12 шт)			шт	23 040,000	5,68	
3	00-00000024	Банка 04-007П-І-82-1500 (пакет по 9 шт)			шт	33 480,000	7,42	
4	00-00000028	Банка 05-045П-ІІІ-5-82-1-1000 (пакет по 12 шт)			шт	51 744,000	5,54	
5	00-00000029	Банка 05-048П-ІІІ-5-82-1-2000 (пакет по 9 шт)			шт	9 936,000	8,83	
6	00-00000034	Банка скляна 50-053П-82-500 (пакет по 15 шт)			шт	269 445,000	4,40	
7	00-00000036	Банка скляна 05-01 6П-І-82-3000 (пакет по 6 шт.)			шт	12 121,000	4,89	

№ п/п	Номенклатурний №	Найменування матеріалів	Розмір (тип)	Сорт або марка	Од.	Фактична наявність	Ціна	Примітка
8	00-00000037	Банка скляна 05-045П-III-82--1-1000 (Пакет по 12 шт)			шт	15 787,000	5,21	
9	00-00000038	Банка скляна 05-049П-III-5-82-1-500 (пакет по 15 шт)			шт	98 704,000	3,10	
10	00-00000039	Банка скляна 04-007П-I-82-1500 (пакет по 9 шт.)			шт	77 649,000	10,13	
11	00-00000040	Банка скляна 04-006П-III-2-82-1500 (пакет по 9 шт.)			шт	55 080,000	8,27	
12	00-00000041	Банка скляна 05-047П-III-5-82-1-3000 (пакет по 6 шт)			шт	6 774,000	18,03	
13	00-00000042	Банка скляна I-82-700 СКО			шт	9 422,000	6,99	
14	00-00000043	Банка скляна 05-043П-III-82-1- 720 (пакет по 15 шт)			шт	16 732,000	4,98	
15	00-00000044	Піддон 1200*1000			шт	43,000	415,12	
16	00-00000051	Банка скляна 05-023П-III-4-66-1-250 (пакет по 24 шт.)			шт	7 680,000	2,72	
17	00-00000052	Банка скляна III-82-550 ТО			шт	3 600,000	4,53	
18	00-00000053	Піддон ФІТО 1200*1000 клас "А"			шт	15,000	362,50	
19	00-00000056	Рамка 1200*1000			шт	21,000	37,50	
20	00-00000057	Рамка ФІТО 1200*1000			шт	2,000	37,50	
21	00-00000062	Банка скляна III-82-1700 ТО			шт	640,000	13,92	
22	00-00000063	Банка скляна III-82-330 ТО			шт	3 300,000	3,53	
23	00-00000064	Банка скляна III-82-212 ТО			шт	5 911,000	2,83	
24	00-00000069	Банка скляна III-82-1000 ТО			шт	5 760,000	5,54	
25	00-00000071	Банка скляна I-82-500 СКО			шт	66 180,000	3,33	
26	00-00000073	Банка скляна III-82-500 ТО			шт	12 600,000	3,42	
27	00-00000074	Банка скляна III-82-1500 ТО			шт	27,000	8,58	
28	00-00000077	Банка 05-056П-III-3-53-1000 (піддон 1200*1000 Б/У по 1264шт)			шт	32 864,000	6,25	
29	00-00000078	Банка скляна I-82-2000 СКО			шт	864,000	8,75	
30	00-00000079	Банка скляна III-5-82-1-2000 ТО			шт	864,000	9,00	
31	00-00000080	Банка скляна III-7-100-1-4250 ТО			шт	288,000	20,42	
32	00-00000081	Банка скляна III-5-82-1-330 ТО			шт	6 600,000	3,42	
33	00-00000082	Банка 05-049П-III-5-82-1-500 (пакет по 15 шт.)			шт	130 995,000	3,46	
34	00-00000083	Банка 05-053П-I-82-500 (пакет по 15 шт)			шт	42 447,000	3,33	

№ п/п	Номенклатурний №	Найменування матеріалів	Розмір (тип)	Сорт або марка	Од.	Фактична наявність	Ціна	Примітка
35	00-00000084	Банка 05-049П-ІІІ-5-82-1-500 (Піддон 1200х1000 Б/У по 3042 шт.)			шт	6 300,000	3,42	
36	00-00000086	Банка 05-054П-І-82-2000 (пакет по 9 шт)			шт	22 464,000	8,67	
37	00-00000087	Банка 05-016П-І-82-3000 (пакет по 6 шт)			шт	11 160,000	12,70	
38	00-00000088	Банка 05-017П-ІІІ-2-82-720 (пакет по 12 шт)			шт	2 496,000	5,96	
39	00-00000093	Банка 05-047П-ІІІ-82-1-3000 (пакет по 6 шт)			шт	5 724,000	13,50	
40	00-00000094	Банка 05-031П-ІІІ-7-100-3000 (пакет по 6 шт)			шт	5 376,000	15,99	
41	00-00000095	Банка 05-029П-ІІІ-7-100-4250 (пакет по 6 шт)			шт	4 176,000	19,47	
42	00-00000096	Банка скляна 05-055П-ІІІ-5-82-460 (пакет по 15 шт.)			шт	6 300,000	3,50	
43	00-00000097	Банка 05-046П-І-82-1000 (пакет по 12 шт)			шт	3 828,840	5,21	
44	00-00000099	Банка 05-049П-ІІІ-5-82-1-500 (пакет по 15 шт.)			шт	34 805,000	3,42	
45	00-00000102	Банка 06-017П-ІІІ-2-82-720 (пакет по 12 шт.)			шт	7 488,000	5,96	
46	00-00000103	Банка 05-053П-І-82-500 (Піддон 1200х1000 Б/У по 3042 шт)			шт	21 000,000	3,33	
47	00-00000104	Банка 05-016П-І-82-3000 (Піддон 1200х1000 по 56 шт))			шт	8 736,000	12,75	
48	00-00000105	Банка 05-046П-І-82-1000 (пакет по 12 шт(піддон 1200*1000 Б/У по 80 пак.)			шт	8 640,000	5,21	
49	00-00000107	Піддон 1200*1000 (б/у)			шт	37,000	350,00	
50	00-00000108	Рамка 1200*1000 (б/у)			шт	25,000	37,50	
51	00-00000109	Рамка 1200*800 (б/у)			шт	43,000	37,19	
52	00-00000110	Банка 06-016П-ІІІ-2-82-550 (пакет по 12 шт)			шт	17 196,000	5,13	
53	00-00000111	Банка 05-055-П-ІІІ-5-82-460 (пакет по 15 шт)			шт	27 300,000	3,50	
54	00-00000112	Банка 05-032П-ІІІ-7-100-1700 (Піддон 1200*1000 ФІТО клас А по 1032 шт б/борт)			шт	2 064,000	9,17	
55	00-00000113	Банка 05-053П-І-82-500 (Пакет по 15 шт)			шт	25 200,000	3,33	

№ п/п	Номенклатурний №	Найменування матеріалів	Розмір (тип)	Сорт або марка	Од.	Фактична наявність	Ціна	Примітка
56	00-00000123	Банка 05-048П-ІІІ-5-82-1-2000 (пакет по 9 шт Укр. (піддон 1200*800 Б/У по 48 пак)			шт	6 480,000	8,83	
57	00-00000125	Банка 04-007П-І-82-1500 (пакет по 9 шт(піддон 1200*1000 Б/У по 81 пак)			шт	2 187,000	7,42	
58	00-00000126	Піддон 1200*800 (б/у)			шт	15,000	350,00	

Всього за описом порядкових номерів

П'ятдесят вісім з № 1 по № 58

прописом

Голова комісії:

Дтректор Мовсесян Вруйр Марзпетович

посада, прізвище, ім'я, по батькові, підпис

Члени комісії:

посада, прізвище, ім'я, по батькові, підпис

Усі цінності, перелічені в інвентарному описі, комісією перевірені і в моїй присутності прийняті на відповідальне зберігання.
Підпис матеріально відповідальної особи

30 червня 2024 р.